

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

**Filozofická fakulta
Katedra asijských studií**

Bakalářská diplomová práce

**Japonská bojová umění
Japanese martial arts**

**OLOMOUC 2015 Jan Surý
Vedoucí práce: Mgr. Dita Nymburská, Ph.D.**

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2013/2014

Studijní program: Filologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Japonská filologie (JAPF)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
SURÝ Jan	Durychova 1392, Hradec Králové - Nový Hradec Králové	F12245

TÉMA ČESKY:

Japonská bojová umění

NÁZEV ANGLICKY:

Japanese Martial Arts

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Dita Nymburská, Ph.D. - ASJ

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

V první části práce se budu především věnovat historickému vývoji bojových umění v Japonsku jakožto nepostradatelnou součástí japonské kultury. Dále hodlám zmapovat jejich filozofickou strukturu, v níž budu zkoumat duchovní charakter a jeho dopad na osobní růst a zlepšení životního stylu jedince. Budu se věnovat i několika hlavním japonským bojovým uměním, zejména jejich historii a základním principům.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

FOJTÍK, Ivan. Budó: moderní japonská bojová umění. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001.
FOJTÍK, Ivan. Japonská bojová umění. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. RATTI, Oscar a Adele WESTBROOK. Tajemství samurajů: přehledný výklad o bojových uměních feudálního Japonska. Praha: Fighters publications, c2002. CRUDELLI, Chris. Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011.
STEVENS, John. MUSASHI, Miyamoto. Kniha pěti kruhů: Go Rin No Šo. Bratislava: CAD PRESS, 1988. Japonské umění války: [pochopení kultury a strategie války]. Vyd. 1. Praha: Pragma, 1998.

Podpis studenta:.....

Datum: .....

Podpis vedoucího práce: .....

Datum: .....

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne .....

Podpis: .....

Anotace

Jméno a příjmení autora: Jan Surý

Název práce: Japonská bojová umění

Fakulta a katedra: Filozofická fakulta, Katedra asijských studií

Vedoucí práce: Mgr. Dita Nymburská, Ph.D.

Počet stran: 66

Počet znaků s mezerami: 92093

Počet použitých pramenů a literatury: 35

Klíčová slova: bojová umění, boj, Japonsko, válka

Ve své práci se zabývám japonskými bojovými uměními, zejména jejich vývojem a proměnou v průběhu dějin. Věnuji se vlivům jiných zemí a jejich dopadům na vývoj japonských bojových umění. Pozornost jsem zaměřil na jejich vztah k náboženství, zejména k zenovému buddhismu, který se velkou měrou podílel na utváření konečné podoby japonských bojových umění. Velkou část práce věnuji samurajům a nindžům, kteří byli hlavním činitelem, jenž ovlivnil všechna japonská bojová umění, a některá dokonce vytvořil. Dále zkoumám několik hlavních současných japonských bojových umění z hlediska historie a základních principů pro ně typických. Cílem této práce je zmapovat vývoj japonských bojových umění od počátku vývoje až do současnosti a prokázat jejich význam a hodnotu v rámci Japonska i mimo něj.

Děkuji Mgr. Ditě Nymburské, Ph.D., za odborné vedení mé práce, vstřícný přístup, cenné připomínky a trpělivost.

Obsah

Ediční poznámka.....	8
Úvod.....	9
1. Pojem bojové umění.....	10
2. Vznik a vývoj bojových umění	11
2.1. Historie bojových umění	11
2.1.1. Indie.....	12
2.1.2. Čína	12
2.1.3. Korea	14
3. Vznik a vývoj japonských bojových umění	17
3.1. Historie japonských bojových umění.....	18
3.1.1. Staré období (cca před r. 650).....	18
3.1.2. Období Nara (650–793)	19
3.1.3. Období Heian (794–1191).....	19
3.1.4. Období Kamakura (1192–1336)	20
3.1.5. Období Muromači (1337–1573)	21
3.1.6. Období Azuči-Momojama (1574–1602).....	21
3.1.7. Období Edo (1603–1867).....	22
3.1.8. Moderní období (1868 a dále).....	22
4. Japonská bojová umění a náboženství	24
4.1. Šintoismus	24
4.2. Taoismus	24
4.3. Konfucianismus.....	25
4.4. Buddhismus.....	26
4.5. Zen-buddhismus	27
5. Samurajové.....	29
5.1. Kodex Bušidó.....	31
5.2. Mijamoto Musaši	32
5.3. Seppuku.....	33
6. Nindžové	35
6.1. Nindžové z Iga a Koga.....	37
6.2. Pravidla a hodnoty	38
6.3. Výcvik.....	39

6.4.	Nindžucu	40
7.	Výstroj a výzbroj samurajů a nindžů	41
7.1.	Výstroj a zbroj samurajů a nindžů	41
7.2.	Zbraně samurajů a nindžů	42
8.	Sumó	44
8.1.	Historie	44
8.2.	Ceremoniál	45
8.3.	Zápas sumó.....	45
9.	Dělení japonských bojových umění	47
10.	Aikidó.....	49
10.1.	Historie	49
10.2.	Principy aikidó	50
11.	Džúdó	52
11.1.	Historie	52
11.2.	Principy džúdó	53
12.	Karatedó	55
12.1.	Historie	55
12.2.	Principy karatedó	56
13.	Kendó	58
13.1.	Historie	58
13.2.	Principy Kendó.....	58
14.	Kjúdó.....	60
14.1.	Historie	60
14.2.	Principy Kjúdó	60
	Závěr	62
	Abstract	63
	Seznam použité literatury	64

Ediční poznámka

V této práci je pro přepis japonských a čínských jmen, výrazů a názvů používána česká transkripce, pouze v případě cizojazyčných zdrojů a bibliografických poznámek je ponechána transkripce původní. Japonská jména uvádím v japonském pořadí, čili první příjmení a za ním teprve následuje jméno osobní. Pro názvy bojových umění, u kterých je sice český přepis již pevně stanoven pravidly českého pravopisu, zachovávám původní tvar pouze přetransformovaný do české transkripce. Názvy bojových umění z důvodu jednotné přehlednosti neskloňuji a uvádím je vždy v prvním pádě. Cizojazyčné výrazy a názvy literárních děl jsou psány kurzívou.

Úvod

Už od počátku světa bojuje dobro se zlem. Všude kolem nás je spousta protikladů, mezi nimiž je neustálý boj o nadvládu jednoho nad druhým. Proto už od nepaměti je v těch nejnepatrnějších věcech zaseto semínko boje, které určuje budoucnost následujících okamžiků, týdnů, měsíců, let a pozdějších dějin.

Všichni jsme vyjádřením určité síly, která uvnitř nás působí. Dnešní způsob života a moderní technologie, to všechno nám naši sílu odebírá a také zabíjí naši víru v sebe sama, v naše těla a naše schopnosti. Člověk odpradáвна hledal odpověď na nezákladnější otázku a tou je, jaký je jeho smysl nebo úloha v tomto světě. A v tomto důsledku lidé vymýšleli tance, zpěv a hudbu, malovali díla, psali poezii nebo se snažili najít sama sebe skrze boj. A možná i právě proto začali v Asii považovat boj za umění.

Proto se v této práci budu podrobněji zabývat právě pojmem bojová umění. Bojová umění se v dnešní době vyučují po celém světě a jsou úzce spjata s tradicí některých zemí jako například Čína, Korea nebo Japonsko. A právě na japonská bojová umění bych chtěl v této práci upřít hlavní pozornost. Japonská bojová umění jsou ve světě obrovským fenoménem a neodmyslitelně patří k bohaté japonské historii a kultuře a těší se ze stále narůstajícího počtu obdivovatelů a nadšenců i mimo Japonsko.

Tato práce se zabývá vznikem a vývojem bojových umění především v Japonsku. Cílem práce je zmapovat proměnu a vývoj japonských bojových umění od jejich počátků po současnost. Větší část práce je zaměřena zejména historicky. Až ke konci tato práce představuje několik současných japonských bojových umění, která jsou už známá téměř po celém světě. Především se zaměřím na podání uceleného, i když stručného, náhledu na většinu vlivů a hlavních bodů, které ovlivnily japonská bojová umění a posunuly jejich vývoj směrem vpřed.

1. Pojem bojové umění

Pro svou práci beru jako nezbytné si nejprve vymežit, co to bojové umění vlastně je. Ačkoliv existuje pro bojová umění celá řada názvů, škol, stylů apod., tak ve většině případů se jedná o soubor přesně nacvičených pohybů těla používaných proti druhému člověku. Za jejich základní jednotku se považuje úder ruky, kop nebo úchop, což do jisté míry nějakým způsobem zvládne každý člověk, a proto všichni lidé na planetě disponují potenciálem stát se nebezpečnou zbraní. Jeden ze základních předsudků v myslích mnoha lidí je, že většina obyvatel planety má bojová umění nutně spjata pouze s negativní stránkou dané věci. V povědomí lidí je hluboce zakořeněn názor, že bojová umění slouží pouze k přemožení druhého člověka, k boji a násilnostem, i když se jedná třeba o sebeobranu. Ve skutečnosti je však třeba se na věci dívat tak, jak opravdu jsou. Například úder je nutno brát jako informaci, kterou chceme předat někam dál. Úderem se nemusí nutně projevat jen násilí, ale dá se jím i druhému člověku pomoci. Každá mince má dvě strany. Síla při úderu nás může zabít, ale i zachránit. Jako příklad ze života nám může posloužit obyčejné zaskočení kousku pokrmu v hrdle. Člověk se dusí, nemůže se nadechnout. Avšak téměř vždy následuje instinktivní reakce od spolustolovníků, kteří postiženého několikrát udeří do zad. Na těle člověka je spousta citlivých bodů, pokud na ně vyvineme určitou sílu, můžeme druhému člověku nejen ublížit, ale naopak ho i vyléčit. Je mnoho bojových umění, která se zabývají oběma aspekty, ale bohužel i hodně těch, která bojová umění zneužívají pouze k násilí, i přes správnou ideu sebeobrany a morálních kodexů.

Ovšem největším problémem vždy zůstává současná tendence mít na každou otázku jasnou a pravdivou odpověď. Dostat na vše rychlý ucelený přehled. Tímto způsobem to ale většinou nefunguje, o to více v bojových uměních, která se formovala po celá staletí.

2. Vznik a vývoj bojových umění

Vůle přestat válečné střety nebo napadení dovedly mnohé národy světa k tomu, že začaly vyvíjet vlastní bojové systémy, ze kterých se později vyvinulo umění, jak mistrovsky ovládat boj beze zbraně i se zbraní. Boj byl praktickou nutností, aby člověk dokázal obstát v zápase o život. Účinné techniky k obraně zpočátku člověk vysledoval především od zvířat, která mu v tomto směru byla nápomocna.¹ Například v čínských bojových uměních dodnes můžeme vidět celé bojové systémy odvíjející se od pohybů zvířat.

S postupem času už nešlo jen o holé přežití. Z boje se začalo vytvářet umění, které především ve východní Asii mělo zásadní vliv na vývoj tamější historie a kultury. Utváření jednotlivých systémů konečně dostali šanci i slabší jedinci, kteří díky osvojování jednotlivých technik mohli vyniknout a přemoci i zdánlivě silnější protivníky. Bojová umění získávala tradici a v některých zemích, jako například v Japonsku, se dokonce stávala životním stylem vládnoucích vrstev.

Ve starých bojových uměních byly s postupem času kromě boje spatřovány i morální a výchovné hodnoty jako úcta, respekt, pokora atd., které by měly být zachovány i pro příští generace, a tak se brzy začaly vymýšlet metody, jak techniky zužitkovat pro mírové účely. Byla vynalezena různá ochranná a preventivní zařízení, která umožňují co nejbezpečnější nácvik, avšak zachovávající efektivitu tehdejšího válečného umění.² Například ostré špičky zbraní byly nahrazeny tupými, ostré meče dřevěnými, na holé ruce se nasazují boxerské rukavice, do tělocvičen jsou instalovány žíněnky atd.

2.1. Historie bojových umění

Zde bych rád na historickém vývoji uvedl několik zemí, které svou významnou měrou přispěly do celosvětového souhrnu bojových umění.

První významné zmínky o bojových uměních, při nichž se nepoužívaly zbraně, mají původ ve starém Egyptě před více než 4000 lety. Jednalo se o druh primitivního chrámového boxu. Avšak uspořádanější systém zápasení jako první vytvořili staří

---

¹ Viz WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s. 11.

² Viz taktéž, s. 15.

Řekové. Je známo, že Řekové dotáhli zápasení spolu s boxem na vysokou úroveň. Jejich bojové umění *pankration*³ se velice rychle přetransformovalo ve sport a v r. 648 př. n. l. bylo uvedeno na olympijských hrách.⁴

V historickém měřítku se nadále celá Evropa zabývala převážně zápasem, boxem a šermířským uměním.

2.1.1. Indie

Už řecký filosof Arriános⁵ o Indech vypravoval, že velice rádi provdávali své dcery za dobré bojovníky v zápasu, či v boxu. Indické zápasnické umění se vyvinulo kolem r. 1000 př. n. l.⁶

Indická společnost se dělí na kasty. Kasta kšatrijů (bojovníků) a kasta bráhmánů patří k aristokracii. Jejich bojové umění se nazývalo *vadžramušti*.⁷ Další indické bojové umění, které je i dnes praktikováno v jihozápadní Indii, je takzvané *kalarippajat*.⁸ Různé bojové pozice a techniky těla se odvíjejí od pozorování zvířat.⁹ Mezi neméně důležitou složku indické kultury určitě patří jóga a meditační techniky. Tyto dvě složky významně ovlivnily jak čínské, tak i japonské bojové umění.

2.1.2. Čína

Čínská bojová umění mají tradici dlouhou již mnoho tisíciletí. Již za dob legendárního „Žlutého císaře“¹⁰ byla obyvatelstvu za záměrem zachování zdravého těla předepisována bojová a pohybová cvičení. Techniky pěstního zápasu jsou staré již od roku 1000 př. n. l.¹¹

---

³ Pankration je bojové umění a antický sport. Slovo Pankration lze přeložit jako „všechna síla“. Byl to první bojový systém v dějinách.

⁴ Viz LEWIS, Peter. *Bojová umění*. Čes. vyd. 1. Praha: Cesty, 1996. s. 10.

⁵ (asi 95–175 n.l.). Byl to řecký úředník, politik a voják.

⁶ Viz WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s. 36.

⁷ Viz FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 26.

Vadžramušti bylo staré indické, zápasnické umění bez použití zbraní. Lze přeložit jako „tvrdá pěst“.

⁸ Je jedno z nejstarších bojových systémů z Jižní Indie, ze státu Kerala, ze kterého se zrodilo mnoho východních bojových systémů. Lze přeložit jako kalari = prostor pro cvičení, pajat = bojové umění.

⁹ Viz WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s. 37–38.

¹⁰ Byl mytický čínský vladař. První z Pěti legendárních vládců. Panoval v letech 2697–2598 nebo 2674–2575 př. n. l.

¹¹ Viz WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s. 32.

Koncem 5. století n. l. či začátkem 6. století n. l. přichází do Číny indický buddhistický kněz Bodhidharma¹² a přináší základy systému boje beze zbraně, z něhož se následně vyvinulo dnes tolik slavné *šaolinské kung-fu*¹³. *Kung-fu* se rozšířilo po celé Číně a rozdělilo se na dvě větve: první s velkou převahou použití paží a naopak druhá s převážným užitím nohou. Z toho se vyvinulo čínské rčení, které zní „nohy na severu, paže na jihu“. *Kung-fu* se rozvíjelo společně se zenovým buddhismem, jenž do boje vnesl princip, který lze nazvat „klidem v akci“¹⁵. Následně se čínské *kung-fu* ve svém vývoji rozdělilo na další dva směry, z nichž tzv. tvrdá škola (tedy „vnější škola“ – waj-ťia) si zachovává prvky prvotního *šaolinského kung-fu* s vysoce tvrdými útoky, zatímco tzv. měkká škola (tedy „vnitřní škola“ – nej-ťia) se ve větší míře primárně koncentruje na pomalé a kruhové pohyby s dokonalým přemísťováním těla.¹⁶ Dále pro čínské bojové systémy *kung-fu* jsou typické bojové formy napodobující zvířata, jako například styl jeřába, tygra, draka, hada, opice, kudlanky nábožné atd. Provádění technik má reflektovat pohyby a chování, které jsou pro tato zvířata typické.¹⁷

*Tchaj-ťi čchüan*¹⁸ patří k jedné z nejmladších odnoží čínských bojových umění.¹⁹ *Tchaj-ťi čchüan* je pokojná pohybová terapie, která má za cíl uvolnit tělo a mysl. Původ *tchaj-ťi* je nejasný. Za zakladatele bývá považován taoistický mnich Čang San-feng²⁰.

Tchaj-ťi je systém založený na meditaci v pohybu, který má sloužit k lepší kvalitě života. Důležité je hluboké a poklidné dýchání. Průběh pohybů by měl být pomalý, aby si člověk dokázal uvědomit sám sebe. Pohyby prováděné v četných sledech opakování podporují koncentraci a zdraví těla a mysli. *Tchaj-ťi* je bojové umění, při kterém se

---

¹² Jap. Daruma. Byl indický buddhistický mnich. Byl patriarchou zenu, které přinesl do Číny.

¹³ Klášter Šaolin, resp. Šao-lin, je buddhistický chrám stojící vedle posvátné hory Sung-šan blízko města Čeng-čou v Číně. Byl založen v 5. století n. l.

¹⁴ Jap. Kenpó. Označuje mnoho variant čínských bojových umění se zbraní i beze zbraně.

¹⁵ Umění pohybu a jednání bez ulpění na jakékoliv myšlenku.

¹⁶ Viz FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 29–30.

¹⁷ Viz WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s. 34.

Dokonce existuje tzv. styl opilého muže, který ve svých filmových rolích proslavil herec Jackie Chan.

¹⁸ Lze přeložit jako- Tchaj-ťi znamená „největší zákon“ a čchüan značí pěst.

¹⁹ Viz FOJTÍK, Ivan. *Tchaj-ťi čchüan a pa tuan t'in: čínská cvičení pro zdraví a dobrou pohodu*. Vyd. 2. knižní. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 17.

²⁰ Je jednou z největších osobností taoistické historie pozdějších období. Je považován za zakladatele *tchaj-ťi-čchüanu*. Žil ve 12. století.

nezápasí. Je pro něj charakteristické provádění měkkých a lehkých kroků spolu s plynulými pohyby paží. Cíl cvičení je v nalezení duševní rovnováhy.²¹

„Číňané říkají, že vystupující břicho je znakem síly. (...). Kdysi se např. v Japonsku věřilo, že zde sídlí lidská duše, proto se této oblasti věnovala zvýšená pozornost. V Číně, Koreji i v Japonsku jsou náhledy na oblast břicha, častěji reprezentované jejím středem (čínsky tan-tchien, korejsky ta jen, japonsky tanden), většinou totožné, a má se za to, že tan-tchien je nejen fyzickým středem člověka, neboť se zde nalézá těžiště vzpřímeně stojícího člověka, ale i středem duševním a duchovním. V rovině tohoto „zemského středu člověka“ se také nalézá podle názorů jógy jedna z čakr²², energetických center. I na této okolnosti je patrné určité spojení mezi myšlenkovou oblastí indickou a myšlenkovou oblastí Dálného východu.“²³

Tchaj-t'i se v posledních letech těší velké oblibě takřka u všech věkových kategorií. V Číně je možné obzvlášť po ránu vidět mnoho lidí praktikujících *tchaj-t'i* v parcích či na hřištích. O pozitivních dopadech na mysl a tělo jsou Číňané hluboce přesvědčeni.

Ještě za malou zmínku určitě stojí bojové umění *Wing čun*²⁴, které vytvořila jeptiška Ng Mui²⁵. Její žákyně Jim Wing čun z nich vyvinula systém bojové sebeobraný *Wing čun*. „Rozlišuje se zde dlouhá vzdálenost (noha proti noze), střední vzdálenost (ruka proti ruce), a krátká vzdálenost (loket proti lokti, koleno proti kolenu). Existují páky, hody a protihody i techniky se zbraní. Jedním aspektem jsou tzv. „lepící ruce“.“²⁶

2.1.3. Korea

V minulosti se většina japonských cest do Číny vedla přes Koreu, a proto měla Korea zásadní vliv na rozvoj a modifikaci japonských bojových umění. To souvisí i s tím, že buddhismus, jenž do Japonska přišel právě přes korejský poloostrov roku 552

---

²¹ Viz FOJTÍK, Ivan. *Tchaj-t'i čhüan a pa tuan t'in: čínská cvičení pro zdraví a dobrou pohodu*. Vyd. 2. knižní. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 35.

²² Jsou to energetické body v těle popisovaná jako vír nebo kruh

²³ FOJTÍK, Ivan. *Tchaj-t'i čhüan a pa tuan t'in: čínská cvičení pro zdraví a dobrou pohodu*. Vyd. 2. knižní. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 19.

²⁴ Tímto bojovým uměním začínal i Bruce Lee, který později vyvinul svůj vlastní bojový systém s názvem Jeet Kune Do.

²⁵ Ng Mui (pět švestek) pocházela z legendárního kláštera Šao-lin.

²⁶ WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s.35.

ze státu Pákče, obsahuje prvky, které mají v bojových uměních nezastupitelnou roli. Například klidné přijímání smrti.

Z Koreje jsou zajímavé písemnosti o výchovné organizaci synů aristokracie *hwarang*, která vyvinula sebeobránné umění *hwarangdo*²⁷ staré více jak 1500 let. Toto válečné umění zápasníků *hwarang* pomohlo k tomu, že nejmenší ze tří korejských království²⁸ Silla si udržela samostatnost a později Koreu opět sjednotila pod svým vedením.²⁹

„Vliv výchovné organizace *hwarang* značně vzrostl. Kodex cti zavazoval bojovníky k spravedlnosti, počestnosti, loajalitě a odvaze a předepisoval harmonický rozvoj duše a těla. Vedle bojových technik *hwarangdo* se *hwarangové* učili ovládat akupunkturu, hypnózu a praktiky léčitelských umění.“³⁰

Dalším bojovým systémem je *Hapkido*. Jedná se o systematizovanou formu zápasení, jež primárně využívá kopy, údery, znehybnění, páky a rdoušení. Toto bojové umění pěkně vystihuje motto: „Tak jako tekoucí řeka proniká a obtéká překážky a jako kapající voda nakonec prorazí i kámen, proniká i síla hapkida do protivníků a prochází jimi.“³¹

Hapkido obsahuje tři prvky – 1. neklást odpor, 2. v obraně a útoku využívat kruhové pohyby, 3. vodní princip, což znamená absolutní proniknutí do obrany protivníka. Je to velice jemné umění, což dokládá i toto staré přísloví: „Hapkidu se učíš až do dne své smrti.“³²

Hlavní a významné šíření korejské kultury do celého světa z oblasti bojového umění mělo nepochybně *Taekwondo*. *Taekwondo* je dokonalý prostředek sebeobrany, ale podobně jako další bojová umění není pouze bojovým stylem soustředícím se pouze

---

²⁷ Je bojové umění pocházející z Koreje. Je asi 2000 let staré. Obsahuje velké množství bojových prvků z nejrůznějších bojových umění.

²⁸ Korejská království Silla, Kogurjo a Pákče.

²⁹ Viz WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s. 49.

³⁰ Taktéž, s. 49–50.

³¹ CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 131.

³² LEWIS, Peter. *Bojová umění*. Čes. vyd. 1. Praha: Cesty, 1996. s. 166–167.

na techniku těla. Jde také hlavně i o duchovní disciplínu orientovanou na rozvoj charakteru žáka.³³

„*Taekwondo* je metoda zápasu beze zbraní, jejíž původ se datuje až za doby před 2000 lety. Nyní existuje jak v podobě sportu, tak v podobě sebeobránného umění. V tomto efektivním a dynamickém umění se mísí techniky rukou a dolní části nohou, zaměřené na útok pomocí kopů. Ve skutečnosti je to jedno z mála bojových umění, ve kterém se klade důraz na kopy do oblasti nad pasem. *Taekwondo* se stalo jedním z nejpopulárnějších bojových umění na světě. Mezi olympijské disciplíny bylo zařazeno roku 2000 v Sydney.“³⁴

---

³³ Viz LEWIS, Peter. *Bojová umění*. Čes. vyd. 1. Praha: Cesty, 1996. s. 158.

³⁴ CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 134.

3. Vznik a vývoj japonských bojových umění

Za první příčinu vzniku japonských bojových umění se pokládají střetnutí mezi jednotlivými kmenovými státy³⁵ v Japonsku a boje proti původním obyvatelům Ainům³⁶, kteří byli velmi zdatní bojovníci.³⁷

„Další příčinou, která významně ovlivnila rozkvět bojových umění, byl vznik vojenské vlády *šógunátu*³⁸ ke konci 12. století v Kamakuře a růst prestiže vojáků. Vývoj japonských bojových umění ovlivňovaly také zahraniční kontakty s Čínou a nejvíce převratný, zejména po stránce vojenské taktiky, byl dvojnásobný pokus o vylovení mongolských vojsk v Japonsku ve 13. století. Hloubku tohoto vlivu překročilo svým významem již jen přivezení palných zbraní do Japonska Portugalci po roce 1542.“³⁹

Patrně nejvíce nezvyklým způsobem sebeobránného boje je umění zápasu *sumó*. Je to neobvyklé bojové umění, které se řadí k japonským specifickým. *Sumó* je starší než 2000 let.⁴⁰ V nejstarším japonském historickém díle *Kodžiki*⁴¹ je uveden záznam o zápase *sumó* mezi bohy, kteří se snaží ovládnout zemi Izumo⁴². V dalším historickém díle *Nihonšoki*⁴³ je zmínka o souboji mezi šintoistickými bohy Nomi-no-Sukunem⁴⁴, který znázorňuje dobro, a Taimou-no-Kuehajou, který naopak představuje zlo. Vítěz zápasu Nomi-no-Sukune se stal patronem a ochráncem zápasníků *sumó*.⁴⁵

---

³⁵ První písemný záznam o Japonsku je z čínské Kroniky Wej z roku 295 n.l. jako o zemi Wa. Píše se v ní o mnoha kmenových státech, mezi nimiž byl i Jamatai. Ten se nalézal na severu Kjúšú, nebo v oblasti okolo dnešní Ósaky a stal se základem pro vývoj ve stát Jamato, o němž víme od počátku 5. století.

³⁶ Japonsko je osídleno už od paleolitu. Prvními obyvateli Japonska byli předci dnešních Ainů. Dnes potomci Ainů žijí pouze na ostrově Hokkaidó v počtu kolem 25 000 příslušníků.

³⁷ Viz FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 24.

³⁸ Japonský bakufu – úřad velitele císařské stráže (šóguna) v Japonsku, stojícího v čele bakufu, nejvyššího mocenského orgánu vojenské šlechty.

³⁹ FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 24.

⁴⁰ Viz LEWIS, Peter. *Bojová umění*. Čes. vyd. 1. Praha: Cesty, 1996. s. 122.

⁴¹ Přeloženo jako Zápisky o starých věcech. Je to nejstarší japonská dochovaná kronika. Byla dokončena r. 712.

⁴² Dnes je to město v japonské prefektuře Šimane. V Izumo se nachází známá šintoistická svatyně Izumo Taiša.

⁴³ Je druhou nejstarší japonskou dochovanou kronikou. Dílo, nazývané také někdy *Nihongi* (Japonské anály), bylo dokončeno r. 720.

⁴⁴ Utkání se konalo za císaře Sudžin v r. 23 př. n. l.

⁴⁵ Viz WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s. 42–43.

Sumó nesloužilo pouze k samostatným bojovým účelům, ale bylo také využíváno i u vojenské síly v Japonsku. Byli vyzýváni zápasníci celého národa k hromadným shromážděním a k účasti na oficiálních turnajích.⁴⁶

I díky tomu se dnes *sumó* v Japonsku těší veliké oblibě a sami zápasníci jsou v zemi velkými autoritami a vysoce váženými lidmi. *Sumó* je po celém světě známé jako národní sport Japonska. Je považován za téměř posvátný. To dokládá, že v samotném *sumó* se velmi odráží prvky japonského náboženství šintoismu⁴⁷, jako například očišťující rituály před začátkem každého zápasu.

3.1. Historie japonských bojových umění

3.1.1. Staré období (cca před r. 650)

První legendární japonský císař Džinmu⁴⁸ se vydal z Kjúšú do Kašiwary v provincii Jamato⁴⁹, kde sjednotil tehdejší japonské kmeny a vytvořil japonské impérium. Poté kolem 3. století začala do Japonska postupně proudit kultura především z Číny a Koreje a to prostřednictvím literárních děl, hedvábných výtvorů a umění výroby zbraní.⁵⁰ Proti provincii Jamato se bouřily také takzvané kmeny *udži*, avšak všechna povstání se podařilo potlačit. *Udži* se dělila do mnoha klanů. Avšak společným znakem všech *udži* bylo uctívání rodového božstva, od kterého se určoval původ klanu.⁵¹ V 5. a 6. století se začínají z už sjednocené provincie a nově vzniklého státu Jamato vyhraňovat silné rody, které se většinou specializovaly na jednotlivé aktivity. Například v případě rodu Mononobe to byla specializace na činnost vojenskou.⁵²

---

⁴⁶ Viz WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s. 43.

⁴⁷ Je původní japonské náboženství založené na animismu a polyteismu. Jedná se o jediné náboženství vzniklé v Japonsku.

⁴⁸ Žil kolem asi 660–585 př. n. l. Byl to první japonský císař.

⁴⁹ Byla to stará japonská provincie nacházející se v regionu Kansai. Na jejím území se dnes nachází prefektura Nara. Protože se císařský dvůr dostal k moci právě v této oblasti, je občas celé Japonsko nazýváno jako Velké Jamato.

⁵⁰ Viz HURNÍK, Zdeněk. *Samurajský meč*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1995. s. 18.

⁵¹ Viz REISCHAUER, Edwin O a Albert M CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: NLN-Nakladatelství lidové noviny, 2000. s. 11.

⁵² Viz FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 39.

3.1.2. Období Nara (650–793)

Za počátek tohoto období se považují dvě věci. Za prvé, že ve státu Jamato bylo založeno hlavní město Nara. A za druhé to je vznik reforem Taika z r. 645. Reformy Taika byly souborem nařízení, které i díky pozemkové reorganizaci vložily plnou moc do rukou císaře a omezily tak vliv ostatním rodům. Buddhismus, který se do Japonska dostal přes korejský poloostrov r. 552 ze státu Päkče, byl na vzestupu. Období Nara je označováno za „Zlatý věk“ a to především díky rozvíjející se kultuře architektury, malířství a sochařství.⁵³

„Mezi léty 500 – 700 se již objevují železná brnění, železné mečové záštity i železné přilby. (...). Dlouhé jednosečné meče dovezené z Číny jsou pro větší psychologickou hodnotu ceněny více než krátké meče z oblasti Jamato. Ve druhé polovině 7. století jsou již v Japonsku používány meče s oválnou záštitou.⁵⁴

3.1.3. Období Heian (794–1191)

Po celé jedno století byl u císařské moci rod Fudžiwarů⁵⁵, kterému se kvůli provdání dcer do císařské rodiny podařilo jakožto v roli regentů⁵⁶ opakovat kontrolu vlády.⁵⁷ V desátém století se můžeme poprvé setkat s výrazem samuraj. Byli tak zprvu nazýváni muži, kteří v hlavním městě Heian sloužili jako garda. Poté se tak začali označovat muži s válečnickými schopnostmi, již sloužili vlivnému pánovi. Označení samuraj postupně získávalo na vznešeném a dědičném aspektu. A tak se samurajské rody rychle stávaly uznávanými a váženými. Kolem 11. století dva silné samurajské rody vystřídaly rod Fudžiwarů ve vládě, kvůli narůstající nespokojenosti obyvatelstva za neúměrné zvyšování daní. Byli to Minamotové a Tairové. Tyto dva rody spolu soupeřily o nadvládu Japonska. Při povstání Heidži⁵⁸ se rod Minamotů chystal ujmout vlády. Avšak Tairové povstání potlačili a své protivníky porazili. O 20 let později byli Minamotové připraveni na odplatu. Válka, které se následně odehrála, je známá jako válka Gempei, a měla zásadní vliv na chápání historie samurajů. Zformovala totiž

---

⁵³ Viz HURNÍK, Zdeněk. *Samurajský meč*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1995. s. 19.

⁵⁴ FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 39.

⁵⁵ Rod japonské dvorské šlechty.

⁵⁶ Používá jako označení pro dočasného zástupce panovníka v monarchii, to znamená pro správce říše.

⁵⁷ Viz HURNÍK, Zdeněk. *Samurajský meč*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1995. s. 19.

⁵⁸ V r. 1160 Rod Taira získal vedoucí postavení a rodu Minamoto byl z větší části vyvražděn. Hlava rodu Taira Kijomori Taira v r. 1180 dosadil na trůn svého vnuka Antoku. Jeho snaha však oslabila spojení s ostatními klany a dosazení císaře Antoku dospělo až k povstání, neboli válkám Genpej.

pohled na dokonalost samurajů po celé jejich další působení v dějinách.⁵⁹ V bitvě u Ičínótani⁶⁰ v r. 1184 byli Tairové poraženi a utrpěli velké ztráty. V r. 1185 došlo k poslední bitvě u Dannoury na břehu průlivu Šimonoseki. Minamotové zde suverénně vyhráli a otevřela se jim cesta k moci.⁶¹

3.1.4. Období Kamakura (1192–1336)

V r. 1192 se stal vůdce rodu Minamotů Minamoto Joritomo šógunem. To byl titul označující vůdce všech samurajů, který měl především dohlížet na bezpečnost trůnu ohrožovaného rebely. Forma vlády šóguna se nazývala *bakufu*.⁶² „Šógun byl nejvyšším vojenským velitelem Japonska a *bakufu* mělo původně řídit záležitosti vojenského stavu. Protože však měl šógun nejvyšší vojenskou moc, brzy byla faktická vláda zcela v jeho rukou. Šógun měl administrativní i legislativní moc, císař vykonával spíše funkci náboženské hlavy státu. Tato forma vlády s určitými změnami přetrvala až do konce feudálního systému v roce 1867.“⁶³ Zásadními zbraněmi samurajů byly luky a meče. Výroba mečů dosáhla výrazného zlepšení, dokonce některé meče z tohoto období nebyly v oblasti kvality čepelí dosud překonány. Také se zde objevují první zmínky o etickém kodexu *bušidó*.⁶⁴

13. století se neslo v duchu bojů s nepřítelem z jiného kontinentu. Jednalo se o dvě invaze mongolského vojska pod vedením Čingischána do Japonska. V r. 1274 bylo k napadení Japonska do Hakatského zálivu na severu ostrova Kjúšú vysláno okolo 30 000 mužů. A v r. 1281, kdy se jednalo o nejpočetnější tažení po moři tehdejší doby, které čítalo až 140 000 mužů, bylo znovu v Hakatském zálivu Japonsko napadeno. Avšak v obou dvou případech vždy stálo na straně Japonska štěstí a k vítězství jim dopomohl tajfun považovaný za „Božský vítr“, japonsky *kamikaze*, jenž utvrdil Japonce ve víře o ochraně celého Japonska božskými silami.⁶⁵ „Mongolská vojska měla tehdy dokonalejší zbraně. Používala bomby plněné střelným prachem vrhané katapulty. (...).

---

⁵⁹ Viz TURNBULL, Stephen R. *Samuraj: svět válečníka*. Praha: Fighters Publications, 2006. s. 13–14.

⁶⁰ Nedaleko Fukuhary, dnešního města Kóbe.

⁶¹ Viz VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1986. s. 134–135.

⁶² Viz TURNBULL, Stephen R. *Samuraj: svět válečníka*. Praha: Fighters Publications, 2006. s. 15.

⁶³ FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 43.

⁶⁴ Viz taktéž, s. 43.

Bušidó neboli Cesta válečníka je morální kodex Samurajů. Obsahuje základní principy chování, kterými se samurajové řídili.

⁶⁵ Viz REISCHAUER, Edwin O a Albert M CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: NLN-Nakladatelství lidové noviny, 2000. s. 50–51.

V řadách Mongolů bojovaly také početné čínské jednotky, jejichž mnozí příslušníci byli velmi obratní v zacházení s kopím. Zde byla Japonci rozpoznána skutečná hodnota různých typů kopí jako zbraně, neboť v Japonsku dosud kopí platilo za méněcennou zbraň. (...). V době mongolských invazí byl dlouhý meč *nodači* nahrazen kratší a pohyblivější *katanou*.⁶⁶

3.1.5. Období Muromači (1337–1573)

„Politický vývoj ve 14. - 16. století byl téměř nepřetržitým sledem rozbrojů a domácích válek.“⁶⁷ Po znovunastolení vlády šóguna se začínaly vymykat kontrole vlivné samurajské rody. To v letech 1467 až 1476 vyvrcholilo válkou Onin, která měla za následek zničení Kjóta, dočasný úpadek šóguna a období občanských válek, které je známé pod názvem *sengoku džidai*⁶⁸. Tyto války mezi rody trvaly jeden a půl století.⁶⁹ V r. 1542 připluli do Japonska na ostrov Tanegašima⁷⁰ Portugalci, kteří s sebou přivezli palné zbraně, které některá knížata začala využívat v bojích. To mělo za následek velké omezení v brnění, jelikož proti palným zbraním nemělo téměř žádný efekt.⁷¹

3.1.6. Období Azuči-Momojama (1574–1602)

Toto krátké období provázely pokračující občanské boje. Vůdci klanů se nazývali *daimjó* a ti vlastnili svou armádu samurajů. Avšak byla zde touha císaře po sjednocení celého Japonska, a proto byl povolán samuraj nízkého rodu Oda Nobunaga⁷², který získával stále větší moc. Sjednocení Japonska se mu téměř podařilo. Celé toto snažení úspěšně završil až jeho schopný generál Tojotomi Hidejoši⁷³, který měl neurozený původ, a proto nikdy nemohl být jmenován šógunem. V zemi nastal mír, ale i velký problém, co udělat s tak velkým počtem mužů, kteří znali jen boj a v době míru byli tudíž nezaměstnaní. A proto se vydali dobíjet území do Číny. Mezitím se o Japonsko

---

⁶⁶ FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 46

⁶⁷ VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1986. s. 185.

⁶⁸ Neboli období válčících států, trvající od konce 15. století až do počátků 17. století.

⁶⁹ Viz TURNBULL, Stephen R. *Samuraj: svět válečníka*. Praha: Fighters Publications, 2006. s. 16–18.

⁷⁰ Je jeden z ostrovů souostroví Ósumi, který náleží k japonské prefektuře Kagošima.

⁷¹ Viz FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 48.

⁷² (1534–1582). Byl hlavním daimjó na konci období Sengoku i prvním ze tří tzv. sjednotitelů Japonska.

⁷³ (1536–1598). Byl japonský státník. Narodil se jako poddaný a na konci éry Sengoku se vytáhl až na nejmocnějšího muže Japonska.

staral Tokugawa Ieasu⁷⁴, který uzavřel alianci s Nobunagou ještě před jeho smrtí. Tokugawa Ieasu, který se prohlásil za šóguna, se stal ústřední postavou Japonska na příštích 250 let. Porazil své odpůrce ve velmi slavné bitvě u Sekigahary, kde proti němu bojoval i jeden z nejslavnějších samurajů Mijamoto Musaši.⁷⁵ Avšak v letech 1614 a 1615 při obléhání Ósaky Hidejošiho synem Hidejorim kvůli získání svého dědictví nazpět už Mijamoto Musaši bojoval na straně Tokugawů, kteří zvítězili.⁷⁶

3.1.7. Období Edo (1603–1867)

„Rod Tokugawů vládl celému Japonsku z hlavního města Edo (dnes Tokio) (...). Na počátku této éry stanovil Tokugawa základní zákony pro šóguny, šlechtice i samuraje. Šlo mu o to udržet systém šógunátu schopným a výkonným v oblasti státní správy. Byla přijata politika izolace Japonska vůči ostatnímu světu. Vznikl neobvyklý a značně tuhý společenský systém rozdělující obyvatelstvo na feudální pány *daimjó*, samuraje, farmáře, umělce a obchodníky. Dlouhé a poměrně klidné období vlády Tokugawů skončilo díky vnějším tlakům na otevření se Japonska světu.“⁷⁷

V Japonsku bylo zakázáno křesťanství, a proto byli jeho stoupenci pronásledováni. To vyvrcholilo až povstáním přibližně 20 000 křesťanů a potulných samurajů bez pána *róninů* na poloostrově Šimabara v letech 1637 až 1638. Skončilo prohrou nad silným šógunátním vojskem. Poté v Japonsku zbyly už jen nepočtené skupiny křesťanů, kteří se museli ukrývat.⁷⁸

3.1.8. Moderní období (1868 a dále)

Ve druhé polovině 18. století se zvyšovaly ekonomické potíže samurajů a rolníků a to způsobilo stále vzrůstající sociální nerovnováhu. Do uzavřeného Japonska si vymáhají vstup zahraniční země, až se nakonec Japonsko r. 1854 pod tlakem otevírá americké válečné flotile pod vedením komodora Perryho. To značně oslabilo šógunát a víru v něj uvnitř státu. Toho využily silné rody ze Sacumy, Hizenu a Tosy, které

---

⁷⁴ (1543–1616). Byl vedle Tojotomi Hidejošiho a Ody Nobunagy jedním ze tří nejvýznamnějších osobností Éry válčících států (Sengoku džidai). Dramatickým způsobem ovlivnil politiku země, když r. 1603 založil šógunát Tokugawa.

⁷⁵ Viz FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 50–51.

⁷⁶ Viz TURNBULL, Stephen R. *Samuraj: svět válečníka*. Praha: Fighters Publications, 2006. s. 23.

⁷⁷ HURNÍK, Zdeněk. *Samurajský meč*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1995. s. 20–21.

⁷⁸ Viz REISCHAUER, Edwin O a Albert M CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: NLN-Nakladatelství lidové noviny, 2000. s. 91.

porazily Tokugawskou šógunátní armádu. Následovalo vrácení moci do rukou císaře a vznikl velký zájem o poznání všeho ze Západu, jelikož kvůli předešlému uzavření Japonska došlo k zaostání ve vědě a průmyslu daleko za Evropou. V r. 1867 proběhla restaurace Meidži. Prefektury byly nahrazeny provinciemi. Pro novou vládu však závažnějším cílem bylo začlenit samuraje mezi prostou populaci, což znamenalo zprostit je sociálních výsad a politických práv. Byl jim také odebrán aristokratický status bojovníků a právo nosit meče, čímž definitivně přišli o znamení společenské nadřazenosti. Ovšem samurajové se většinou nedokázali zařadit do obyčejného života, a tak vznikala narůstající nespokojenost doprovázená povstáními.⁷⁹ „Nejvážnější konflikt však propukl v Sacumě. (...). Povstalci dokázali postavit vojsko o síle 40 000 mužů, proti nimž Tokio vyslalo téměř všechny své síly - novou armádu, námořnictvo a policejní jednotky, tvořené rovněž bývalými samuraji. V krvavých bojích byli rebelové nakonec poraženi (...). Armáda sestavená z rolníků, kteří ovšem byli lépe vyzbrojeni, zásobováni a organizováni, opět triumfovala nad čistě samurajskými oddíly sacumskými.“⁸⁰

---

⁷⁹ Viz FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 58–60.

⁸⁰ REISCHAUER, Edwin O a Albert M CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: NLN-Nakladatelství lidové noviny, 2000. s. 145.

4. Japonská bojová umění a náboženství

4.1. Šintoismus

Jednoduché představy o světě kolem sebe shrnuli nejstarší japonští obyvatelé do prostého náboženství. Síly a jevy v přírodě ještě nedokázali plně pochopit, a tak jim přiřazovali nadpřirozenou podstatu. Pro jejich označení používali výraz *kami*, která měla místo v přírodě jako nějaká nedefinovatelná síla. Za *kami* se později dal označit přírodní předmět jako strom, voda nebo kámen, nebo lidmi vyrobená díla, což mohly být meče, kopí nebo zrcadlo. *Macuri* byly rituály, kterými tancem, zpěvem a hudbou lidé uctívali *kami*. Šintoismus je především založen na polyteismu a animismu a jeho zajímavostí je, že se dochoval ve své prvotní podobě. Nebyly k němu nikdy přiřazeny mravní nařízení o spáse či zavržení a jakékoliv jasně dané teze a soubory zásad. Toto náboženství v Japonsku přetrvává i přes příchod jiných nábožensko-filozofických směrů, které přišly až později.⁸¹ Pro šintoismus jsou typické očišťovací rituály, které měly člověka zbavit všeho negativního. Jeden ze způsobů očištění byl pomocí soli, která se rozhodila po zemi. Tento jev se objevuje v turnajích sumó jako tradice při zahajovacím rituálu. *Sumó*, *kjúdó* a *aikidó* jsou velice spjaty se šintoistickými myšlenkami, avšak to je do jisté míry většina japonských bojových umění. Na příkladu meče je nejvíce viditelná směsice myšlenkových proudů: výrobce meče vyráběl své výrobky v úzké propojenosti se šintoismem (začal s výrobou po obřadech *šintó*), samurajové s ním v civilním životě nakládali podle konfuciánských zásad (etické chování a jeho striktní dodržování), zatímco v boji s ním zacházeli podle učení zenu (čistá mysl, nenechat se ovlivnit rušivými elementy jak vnějšími, tak i vnitřními, zejména myšlenkami).⁸²

4.2. Taoismus

„Je to filozofický a později i náboženský směr, jehož základní teze jsou soustředěny v *Taote-ťing*⁸³, díle Lao-c’⁸⁴, považovaného za zakladatele taoismu. Název je odvozen od termínu *tao* (cesta) často užívaného i v japonštině (dó, miči). *Tao* je však mnohem starší než taoismus. Je to největší realita, absolutní princip podkládající

---

⁸¹ Viz VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1986. s. 51–52.

⁸² Viz FOJTÍK, Ivan. *Duch Budó*. Praha: Naše vojsko, 2006. s. 49.

⁸³ Kniha o Cestě (Tao) a Síle (Te), je základní písemností taoismu. Jejím autorem je starý mistr Lao-c’.

⁸⁴ Je jedna z nejvýraznějších osobností čínské filosofie, jejíž historická existence je nejasná. Žil kolem 6. století př. n. l.

vesmír a kombinující v sobě principy *jin* a *jang*⁸⁵.“⁸⁶ Při praktikování bojového umění je velmi důležité zachovat si klidnou mysl, což je bod pocházející z taoistického učení. I když se taoismus nejvíce odrazil na čínských bojových uměních, tak i v těch japonských jsou jeho prvky viditelné. Například v bojovém umění *džúdžucu*, což znamená jemné umění, a v *džúdo*, jež můžeme přeložit jako jemná cesta. Duševní i fyzická relaxace jsou nesmírně důležité pro uvolněnost svalů i mysli, k čemuž je využívána energie *ki*, pro taoisty energie, která zaplňuje celý vesmír a kterou může člověk efektivně využívat například k fyzické uvolněnosti. Podstatná je také harmonie *jin-jang*, které je třeba dosáhnout při střetu s protivníkem. Například pro tvrdý útok je správnou reakcí měkká obrana a naopak. Znak *tao*, japonsky *dó*, byl použit i v názvech moderních japonských bojových umění jako třeba *aikidó*, *kendó*, *kjúdó* atd, jakožto odlišení bojového umění soustředujícího se pouze na techniku od toho, jehož hlavním cílem je duchovní cesta.⁸⁷

4.3. Konfucianismus

Konfucianismus se do Japonska dostal v době státu Jamato⁸⁸ přes vzdělance z Číny a Koreje. Avšak na státní ideologii byl pozvednut až v období Edo.⁸⁹ Předností konfuciánské ideologie je především etické chování a jeho striktní dodržování v mezilidských vztazích, což mělo výrazný dopad i na všechna bojová umění na Dálném východě. Podle Konfucia by každý měl vzít na vědomí následujících pět vztahů mezi lidmi: rodiče a děti, pán a sluha, muž a žena, starší a mladší bratr a vztahy mezi přáteli. Tyto vzájemné vztahy se transportovaly do škol bojových umění s tím rozdílem, že v Japonsku se stal druhý vztah (mezi pánem a sluhou) hlavním vztahem číslo jedna, což lze dokumentovat na příkladu vztahu mezi samurajem a jeho pánem jakožto nejdůležitější ctností etického kodexu *bušidó*.⁹⁰ „Konfucianismus se stal v tokugawské době základem ideologie samurajstva, neboť princip nadřazenosti a podřazenosti s kategorickým požadavkem vazalské věrnosti nejlépe odpovídal postavení samurajů, připoutaných existenčně ke knížatům, a na druhé straně jim zajišťoval nadřazenost nad ostatními stavy. V 17. století byly také formulovány do konečné podoby jako soubor

---

⁸⁵ Síla *jin* a síla *jang* jsou dvě spojené části jedné síly. Z etymologického hlediska *jin* a *jang* znamenají temnotu a světlo. Nacházejí v každé živé i neživé části vesmíru.

⁸⁶ FOJTÍK, Ivan. *Duch Budó*. Praha: Naše vojsko, 2006. s. 580.

⁸⁷ Viz taktéž, s. 58–60.

⁸⁸ Období 250–710. Důležitou událostí tohoto období byl příchod buddhismu do Japonska v r. 538 a zavedení čínského písma.

⁸⁹ Viz VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1986. s. 280–281.

⁹⁰ Viz FOJTÍK, Ivan. *Duch Budó*. Praha: Naše vojsko, 2006. s. 59.

etických norem zásady pro jednání a chování příslušníků samurajského stavu (*bušidó-cesta samuraje*).⁹¹

4.4. Buddhismus

Raný buddhismus se zakládal na přesvědčení, že život je v podstatě bolestný a nikdy nekončící v důsledku cyklů opakovaného zrození a smrti, které jsou úzce spjaty s karmou⁹². Jinak řečeno, to, jak se chováme v současnosti, ovlivňuje naše nadcházející životy v koloběhu zrození a smrti do té doby, dokud není dosaženo duchovního probuzení, tedy prozření pravdy a odpoutání se od utrpení. To vysvětluje všechny křivdy i sociální rozdíly ve společnosti.⁹³

„Základní učení buddhismu je obsaženo ve čtyřech vznešených pravdách:

- všechna existence je utrpení
- příčinou utrpení jsou žádosti
- svoboda od utrpení je nirvána, v níž se odehrává pravá existence
- způsoby dosažení nirvány jsou obsaženy v osmidílné cestě (ta kombinuje etické předpisy, mentální kázeň a moudrost)

Osmidílná cesta stanoví pro buddhisty tyto požadavky:

- pravý pohled (vidět věci takové, jaké jsou)
- pravé myšlení (myslet z vyššího hlediska, nikoli ze sebestředné perspektivy)
- pravá řeč
- pravá akce (každodenní chování podle doporučení Buddha)
- pravý život
- pravé úsilí (ke správnému životu a k vyčlenění zla z myšlení, úst a těla)
- pravá paměť (modlit se za světový mír nebo modlit se za štěstí mnoha lidí)
- pravá meditace (aby mysl byla stále nevzrušená).

Kromě toho existuje pět příkazů:

- Nezabíjej živé
- Neber, co ti nedávají
- Nemluv nepravdu

---

⁹¹ VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1986. s. 282.

⁹² V buddhismu označuje přírodní zákon příčiny a následku, tedy čin vykonaný záměrně nebo vědomě a odpovídající následek tohoto činu, postihující zpětně aktéra samotného.

⁹³ Viz REISCHAUER, Edwin O a Albert M CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: NLN-Nakladatelství lidové noviny, 2000. s. 22.

- Nepij opojné nápoje
- Nebud' necudný.⁹⁴

Pro bojová umění je velmi významná koncepce ne-já⁹⁵. To znamená, že nám naše ego, které má schopnost neustále se k něčemu připoutávat a po něčem toužit, brání v duchovním probuzení. Člověku, který v boji moc přemýšlí a zvláště pak nad přežitím, to brání instinktivně a s plným vědomím přítomného okamžiku reagovat na protivníka. Tím se podrobněji zaobírá zen-buddhismus, ze kterého vymizel prvek o neubližování.⁹⁶

4.5. Zen-buddhismus

Ve 12. století, když bylo období samurajů na vzestupu, přišlo do Japonska učení zen, které bylo největším přínosem pro japonské válečníky. Bylo to náboženství plné duchovní disciplíny a samuraje učilo, jak se vyrovnat s každodenními problémy a nepřikládat jim přílišnou důležitost, kterou nemají. Podstatné v tomto učení bylo být vždy sám sebou, nebrat smrt tak vážně a nenechat se rozrušit nežádoucími elementy jako emocemi, intelektem a materiálními věcmi. Zen má v kodexu *bušidó* prvek, jenž vykládá metody, jak se smířit a nebát se smrti. V zenu je velmi zásadní si udržet čistou mysl, které se dosahuje skrz meditací vsedě. Postupně praktikující získal imunitu proti veškerým rušivým působením zvnějšku a jeho mysl se stala pružnou, což byla obrovská výhoda v boji.⁹⁷ Proto je pro boj vhodné nikam svou mysl nevkládat, což bude mít za následek intuitivní pohyby v přítomné chvíli. Mysl bude všudypřítomná a zároveň nebude nikde, jelikož bude tichá a prázdná.

Kromě bojového umění měl zen vliv i na malbu tuší, úpravu zahrad, poezii, aranžování květin, divadlo a další disciplíny. Cílem zenu je znovunalezení sebe sama a naší pravé podstaty. Pomáhá nám vidět věci takové, jaké ve skutečnosti jsou. A k tomu

---

⁹⁴ FOJTÍK, Ivan. *Duch Budó*. Praha: Naše vojsko, 2006. s. 68–69.

⁹⁵ Neboli Altman. Skládá se z dvou slov, an = ne a átman = individuální já, individuální podstata, nebo jednoduše individuálně. Překlad tedy může znít „ne-já“, „bezpodstatnost individuality“, „neosobnost individuality“, nebo „neindividuálně“.

⁹⁶ Viz FOJTÍK, Ivan. *Duch Budó*. Praha: Naše vojsko, 2006. s. 70–71.

⁹⁷ Viz HURNÍK, Zdeněk. *Samurajský meč*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1995. s. 31–32.

„Vložíte-li svou mysl do pohybu protivníkového těla, tento pohyb vaší mysl pohltí.

Vložíte-li mysl do meče vašeho protivníka, tento meč ji pohltí.

Vložíte-li mysl do protivníkových myšlenek a záměrů vás udeřit, tyto myšlenky vaší mysl pohltí

Vložíte-li mysl do vlastního meče, tento meč vaší mysl pohltí.

Vložíte-li mysl do myšlenky nebýt zasažen, vaší mysl pohltí právě tato myšlenka.

Vložíte-li mysl do postoje vašeho nepřítele, tento postoj ji pohltí.

Znamená to, že neexistuje místo, kam lze mysl vložit.“ SÓHÓ, Takuan. *Cesta zenu: Cesta meče*. 1. vyd. Bratislava: CAD PRESS, 1993. s. 77.

nám může dopomoci i praktikování jakékoliv kulturní disciplíny za předpokladu, že se u toho bude praktikovat zen.⁹⁸

---

⁹⁸ Viz FOJTÍK, Ivan. *Duch Budó*. Praha: Naše vojsko, 2006. s. 73.

5. Samurajové

Byli to stateční bojovníci japonského středověku, nejnebezpečnější válečníci v celé historii. Nejlepší rytíři, kteří udržovali svou moc po mnoho staletí. Jejich životní styl byl spojen s bojem a ctí. Často se však o nich hovoří v příliš idealizované představě, například takto: „Samurajové byli legendárními válečníky starého Japonska, kteří vedli vznešený a dramatický život, řízený požadavky na čest, poctivost a lojalitu. Tyto ideály nacházely své ztělesnění ve službě, kterou samurajové poskytovali svým feudálním pánům prostřednictvím státní správy a svým velitelům na bitevním poli. Byla to služba, která nacházela své nejvznešenější vyjádření ve smrti.“⁹⁹ Avšak to velmi často neodpovídalo realitě. Samurajové takoví rozhodně nebyli, alespoň ne od samých počátků jejich vzniku, to je kolem 10. století. Samuraj, jak si ho dnes většina lidí představuje a idealizuje, možná existoval, ale určitě ne po dobu několika staletí před érou Tokugawa. Z počátku šlo především o úplně obyčejné, mnohdy namyšlené, válečníky s cílem proslavit se. Ve svém prvotním základu to byli většinou nemorální lidé, avšak před bojem převážně poklidní a přirození. Jejich prací bylo vybírání daní od nižších vrstev. Morální kodex *Bušidó*¹⁰⁰ byl do psané podoby sestaven až o mnoho let později.

„Éra samurajů, výraz se překládá jako ‚ti, kdo slouží‘, trvala téměř tisíc let. Samurajští bojovníci pocházeli z vyšší společenské třídy a ve 12. století se stali vládnoucí elitou Japonska. Svou moc si udrželi do konce 70. let 19. století.“¹⁰¹ Jejich největší ctností vždy byla služba a absolutní oddanost svému pánovi. Samurajův život vždy patřil tomu, komu složil, a bral za to plat. To dokládá i dílo *Hagakure*¹⁰², což jsou především příběhy s mravními zásadami, které sepsal Jamamoto Cuneo¹⁰³.

„Samuraj nemyslí na nic než na svého pána. Samuraj tělem slouží a srdcem přebývá u pána. Samuraj věří pánu a všem jeho rozhodnutím. Není větší věrnosti, než mezi pánem a služebníkem. Není většího důkazu čistoty srdce, nežli ve smrti pro

---

⁹⁹ TURNBULL, Stephen R. *Samuraj: svět válečníka*. Praha: Fighters Publications, 2006. s. 7.

¹⁰⁰ Viz níže.

¹⁰¹ CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 192.

¹⁰² Lze přeložit jako skrytý v listí. Je to text, který vznikl na začátku 18. století v Japonsku.

¹⁰³ 1659–1719. Byl to věrný samuraj z rodu Nabešima z kraje Saga.

pána.“¹⁰⁴ Ještě bych zde rád uvedl jeden důkaz loajality samuraje k jeho pánovi. Jedná se o velmi známý příběh 47 *róninů*. Tato událost měla mít charakter nejideálnějšího přístupu mezi samurajem a jeho pánem.

„Příběh se točí kolem 47 samurajských bojovníků ve službách Asana Naganoriho, pána z Aka na ostrově Honšú. Když byl Naganori na návštěvě u dvora tokijského šóguna, urazil ho jiný aristokrat, načež Naganori tasil meč a tohoto muže jím udeřil. Vytáhnout na šógunově dvoře meč z pochvy se považovalo za mimořádně nevhodné chování, a Naganorimu bylo proto přikázáno, ať spáchá ‚*seppuku*‘, ritualizovanou sebevraždu. Jeho smrtí se 47 bojovníků stalo *róniny* (samuraji bez pána) a přísahali pomstu muži, který napadl jejich pána a vyprovokoval jeho sebevraždu. (...). Vplížili se do domu dotyčného šlechtice, zabili ho (...). Poté spáchali u hrobky svého bývalého pána rituální sebevraždu.“¹⁰⁵

Někdo je vnímal jako kruté a nespoutané prostředky moci, které byly ovládány svými pány, kdežto někdo je viděl jako ztělesnění nejvyšších ctností. Jen málo lidí chápalo samuraje jako nešťastný příklad toho, jak si lze v určitých historických podmínkách plně podmanit mysl a jednání člověka, jestliže se dotyčný absolutně oddá určité víře či podrobí určitým dogmatům.¹⁰⁶ Většina lidí vnímá samuraje jako ty bojovníky, kteří jsou oblečeni do překrásného brnění a udatně bojují svou duší, která, jak se věřilo, byla uložena v *kataně* - meči každého samuraje. Ale troufám si tvrdit, že to je velké nedorozumění. Ve skutečnosti nám chybí správné pochopení pravého smyslu samurajova bytí. Nejde ani tak o zbroj, výstroj a boj. Ale být samurajem spočívá převážně v tom, že je člověk plně zodpovědný za své činy. Avšak je zcela pochopitelné, že tomu nikdy nebudeme schopni plně porozumět, a právě i proto tolik obdivujeme samuraje. Abychom vše plně procítili, tak bychom se museli přenést zpátky do éry samurajů, kde bychom se opět strachovali o život. A pokud nejde o život a není vše reálné, tak naše pochopení postrádá empirickou kvalitu.

Převážně se jedná o kvalitu samurajovy oddanosti při splnění dané povinnosti, která z něj vytvořila zároveň oběť i hrdinu historických dění, protože své přísliby vůči

---

¹⁰⁴ DAY, Stacey B a Kijoši INOKUČI. *Moudrost samurajů: životní stezka samuraje z kraje Saga*. Vyd. 1. Praha: Trigon, 1998. s. 17.

¹⁰⁵ CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 190.

¹⁰⁶ Viz RATTI, Oscar a Adele WESTBROOK. *Tajemství samurajů: přehledný výklad o bojových uměních feudálního Japonska*. Praha: Fighters publications, c2002. s. 86.

svým pánům a vůdcům dokonale splnil až do konce, a když si to situace žádala, tak neváhal obětovat ani vlastní život.¹⁰⁷ Téměř by se dalo říct, že boj a válka byly pro samuraje vzduch, který dýchá. Měli velké znalosti ohledně válečných a bojových strategií. Těžko jejich životní styl lze zaškatulkovat do jednoho názvu, přesto jejich umění boje, především mečem, můžeme označit pojmem *kendžucu* - jedná se o specifický způsob šermu typický pro japonské válečníky. Později se z *kendžucu* vyvinulo *kendó*, které se vyučuje dodnes. Veškerá japonská bojová umění pak obsahují i morální stránku zděděnou právě po samurajích a jejich kodexu *Bušidó*.

5.1. Kodex Bušidó

Kodex *Bušidó* bývá označován jako cesta bojovníka. Byl to soubor morálních a etických zásad, jímž byl vázán každý samuraj. „Hlavním posláním válečníka je hrdě čelit smrti v ten správný okamžik. Válečník může být výmluvný a inteligentní, ale když ztratí veškerý klid a vážnost na pokraji života a zemře se zbabělými slovy na rtech, pak všechn jeho předešlý hrdinský život bude ztracen a zapomenut a on sám bude lidmi uvržen v pohrdání.“¹⁰⁸ To jen dokládá, jak samurajové brali smrt nesmírně vážně. Jejich způsob života tudíž neustále vedl k odhodlání přijímat smrt.

Kodex *Bušidó* byl znám pouze jako soubor nepsaných morálních a etických pravidel, až do doby, kdy jej v 17. století zformoval a zapsal Jamaga Sokó¹⁰⁹. Do té doby to byl pouze nepsaný etický kodex předávaný na základě tradice. Je nutné uvést, že *Bušidó* byl produkt vzrůstu moci vojenského stavu.¹¹⁰

„Splynutí buddhismu a šintoismu umožnilo vznik *Bušidó*, cesty samuraje. Tuto cestu lze shrnout do sedmi zásad:

- 1- *Gi*: správné rozhodnutí, správný postoj. Když musíme umřít, tak musíme umřít.
- 2- *Ju*: statečnost zabarvená hrdinstvím
- 3- *Džun*: všeobjímající láska, dobrosrdečnost k lidem
- 4- *Rei*: správné chování, pravdivost, podstata všeho
- 5- *Makoto*: naprostá upřímnost

---

¹⁰⁷ Viz RATTI, Oscar a Adele WESTBROOK. *Tajemství samurajů: přehledný výklad o bojových uměních feudálního Japonska*. Praha: Fighters publications, c2002. s. 86.

¹⁰⁸ ŠIGESUKE, Taira. *Bušidó: cesta samuraje*. Adamov: Temple, 2002. s. 58.

¹⁰⁹ (1622–1685)

¹¹⁰ Viz FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 62.

6- *Meijo*: čest a sláva

7- *Čugi*: oddanost, lojalita.“¹¹¹

5.2. Mijamoto Musaši

Mijamoto Musaši patří mezi nejlepší bojovníky všech dob. V Japonsku je dodnes velmi populární. Je i po tolika letech stále celebritou, jež je projektovaná do mnoha filmových zpracování a do komiksů *Manga*. Účastnil se mnoha bojů a nikdy nebyl poražen. „Mijamoto Musaši se narodil r. 1584, v Japonsku usilujícím o zotavení se z více než čtyř století vnitřních bojů.“ První souboj, který vyhrál, proběhl už v jeho třinácti letech. I když bojoval na poražené straně v jedné z největších bitev celé historie Japonska, u Sekigahary roku 1600¹¹², tak on sám nikdy nebyl poražen v souboji jeden na jednoho. Tvrdě trénoval sám v horách s vlastní nově vyvinutou technikou dvou mečů. Do svých bojů často začleňoval i psychologickou strategii – to proto, aby co nejvíce zneklidnil a rozzuřil protivníka. Následně Mijamoto Musaši povraždil většinu jedné z nejznámějších šermířských škol Jošioka i se třemi mistry - třemi bratry. I kvůli tomu se stal slavným po celém Japonsku. Ovšem za největší Musašiho souboj se považuje duel se známým samurajem jménem Sasaki Kódžiró¹¹³, který vyvinul silnou techniku meče *Cubame-gaeši*, což znamená vlašťovčí kontr¹¹⁴. Mnozí tento boj dvou géniů považovali za posunutí hranic schopností člověka zase o kousek dále. Je skutečně působivý příběh, který je popsán v *Knize pěti kruhů*¹¹⁵.

Mijamoto Musaši ve své knize sepsal i dvacet jedna pravidel *dokukódó*¹¹⁶ jakožto nadstavbu kodexu *Bušidó*, když se ke konci svého života odebral k asketickému

---

¹¹¹ MUSASHI, Miyamoto. *Knihy pěti kruhů: Go Rin No Šo*. Bratislava: CAD PRESS, 1988. s. 158.

¹¹² Byla to rozhodující bitva, která proběhla 21. října 1600, a která Tokugawu Iejasuovi dopomohla k titulu šóguna.

¹¹³ (1585–1612). Byl největším protivníkem Mijamota Musašiho.

¹¹⁴ Údajně tuto techniku vytvořil při pozorování vlašťovek. Jednalo se o tak rychlý a přesný sek mečem, že jím prý Sasaki dokázal rozseknout letícího ptáka v půli.

¹¹⁵ „Knihy, již napsal v 17. století Mijamoto Musaši, Go rin no šo neboli Knihy pěti kruhů, se pokládá za jedno z nejvýznamnějších klasických děl o bojové filozofii a vojenské strategii. (...) Je zaměřena na ducha bojových umění, jehož lze dosáhnout pouze na základě přísného fyzického a technického výcviku. Text tvoří pět svitků označených podle pěti živlů, které se často zmiňují ve filozofické literatuře Východu: Země, Vody, Ohně, Větru a Nebe.“ Ovšem spíše než Nebe je lepší použít výraz Prázdnota. CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 192.

¹¹⁶ 21 zásad Dokukódó, které vymyslel a zapsal těsně před svou smrtí legendární samuraj Mijamoto Musaši.

„Dokukódó

1- Neprotiv se tradičním mravům. 2- Nevyhledávej pro sebe rozkoše. 3- Zůstávej nestranný uprostřed mnoha jevů. 4- Ber sebe sama s humorem a druhé vážně. 5- V životě po ničem netouži. 6- Nelituj toho,

způsobu života. To bylo po jedné z nejkrvavějších bitev o Ósaku¹¹⁷, kde bojoval na straně vítězů, to znamená na straně Tokugawů.

5.3. Seppuku

Je rituální sebevražda samuraje, která je v souladu s etickým kodexem *Bušidó*. K tomuto závažnému kroku se většinou uchýlovali, když utrpěli jakýkoliv druh porážky nebo hanby. V některých případech vysoce postavených samurajů se jednalo o velké obřady spojené s vykonáním *seppuku*, jež doprovázela tradice, že dotyčný samuraj ještě před ukončením svého života složil *haiku*¹¹⁸. „*Seppuku* je na Západě více známé pod názvem *harakiri* (rozříznutí břicha) a je konceptem tak vzdáleným evropské tradici, že je to jedno z mála slov ze světa samurajů, které se stalo součástí cizích jazyků bez nutnosti překladu.“¹¹⁹

V době japonských bojovníků bylo *seppuku* skutkem odvahy a cti, který byl obdivuhodný u samuraje, když už bylo jasné, že je poražen, zahanben nebo vážně zraněn. V důsledku tohoto aktu mohl samuraj odčinit všechny své hříchy a očistit svou čest.¹²⁰ „*Seppuku* obsahovalo mentální fyziologii, podle které sídlem duše *ki* byla spodní část břicha. Otevřením břicha - duše válečník demonstroval svou čistotu. *Seppuku* jako soudního rozsudku nebo trestu se začalo užívat až s příchodem éry Tokugawa.“¹²¹ Pravidla pro provedení *seppuku* prošla celou řadou úprav. Metoda rituálu se později ustálila na *seppuku* se sekundantem takzvaným *kaišaku*. Po proříznutí břicha mu samuraj nastavil hlavu a *kaišaku* mu mečem hlavu usekl.¹²² Zajímavostí je, že manželky bojovníků občas páchaly sebevraždu se svým manželem, avšak ne tak drasticky jako samurajové. Pro sebevraždu ženy se ujal název *džigai*. Aby ženy nebyly

---

co jsi udělal. 7- Nezávid' druhým v dobrém ani špatném. 8- Ať je tvá cesta jakákoliv, nestěžuj si, když jsi ji opustil. 9- Nepomlouvej a nekritizuj sebe ani druhé. 10- Neměj srdce plné připoutanosti ani lásky. 11- Netouži, nedychti po věcech. 12- Netouži po hezkém příbytku pro sebe. 13- Netouži po dobrém jídle. 14- Neulpívej na starožitnostech, které budou mít v budoucnu velkou cenu. 15- Nevěšti sám pro sebe. 16- Kromě zbraní nevyhledávej na tomto světě žádné nástroje. 17- Dokud praktikuješ bušidó, neboj se smrti. 18- Netouži po bohatství na stará kolena. 19- Cti bohy a buddhy, ale nebuď na nich závislý. 20- I když odvrhneš své tělo, nezapomínej na svou čest. 21- Neopouštěj nikdy cestu válečníka.“ MUSASHI, Miyamoto. *Kniha pěti kruhů: Go Rin No Šo*. Bratislava: CAD PRESS, 1988. s. 159.

¹¹⁷ Byla to série bitev vedená šógunátem Tokugawa proti rodu Tojotomi, která skončila vyhlazením rodu Tojotomi. Konflikt se udál v letech 1614 a 1615.

¹¹⁸ Je lyrický útvar s přírodní tematikou, který je složen ze zvukomalebného trojverší s počty slabik 5–7–5.

¹¹⁹ TURNBULL, Stephen R. *Samuraj: svět válečníka*. Praha: Fighters Publications, 2006. s. 72.

¹²⁰ Viz taktéž, s. 73.

¹²¹ HURNÍK, Zdeněk. *Samurajský meč*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1995. s. 29.

¹²² Viz FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 66.

po smrti v nějaké nevhodné poloze, tak si provazem svazovaly kotníky k sobě. Poté si prořízly tepnu na krku a vykrvácely.¹²³

---

¹²³ Viz HURNÍK, Zdeněk. *Samurajský meč*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1995. s. 31.

6. Nindžové

Nindža je legendární bojovník dnes už známý po celém světě. Kvůli své legendami a mýty opředené pověsti nabyl značného zájmu veřejnosti. Co se boje týče, patří nindžové mezi nejlepší bojovníky vůbec. Byli to stínoví bojovníci¹²⁴ vycvičení ve všem, co alespoň trochu souviselo s bojem. Byli to živé nástroje ke špionáži a zabíjení. Dříve budili strach, ale dnes už mají zasloužený respekt pro své vynalézavosti ve vývoji zbraní, preciznosti provedení úkolu, znalosti přírodních a léčebných zákonitostí a oddanosti bojové disciplíně. Samozřejmě je toto tvrzení přehnané, avšak nikdy by takové nevzniklo, kdyby se alespoň do jisté míry nezakládalo na pravdě. To jen dokazuje, jak nindžové obětovali celý svůj život studování boje a následně jeho praxi.

Na rozdíl od samurajů, kteří byli honosní a byla pro ně nejdůležitější otázka cti, pro nindži byl hlavní cíl za každou cenu, klidně i života, splnit úkol. Bez splněního úkolu se nindža nesměl vrátit do vesnice. Nebývalo výjimkou, že bojovník nindža dostal celoživotní úkol. Například se infiltrovat do řad nepřátelských samurajů a poskytovat svému pánu důležité informace. Tomu, že nindžové stavěli svůj cíl nade vše ostatní, svědčí i fakt, že když byl zajat, tak se třeba i hanebně plazil po zemi a prosil o život, aby hned záhy utekl a dokončil úkol, což bylo pro samuraje nepřijatelné. Zatímco samuraj by při ponížení spáchal sebevraždu, tak nindža neváhal využít jakýchkoliv nečestných způsobů.¹²⁵ To ovšem neznamená, že nindžové neměli žádný kodex¹²⁶.

---

¹²⁴ „Zmizím a ztratím se v noční temnotě; své tělo změním ve dřevo nebo kámen; propadnu se do země a budu procházet stěnami či zavřenými dveřmi. Budu létat jako pták, proměním se v rybu a budu žít pod vodou. Budu mnohokrát zabit, avšak nepřijdu při tom o život. Změním svůj obličej a vzhled nebo se stanu neviditelným, dokážu chodit mezi lidmi, aniž by mě postřehli. Jsem NINDŽA.“ SENSEI, Jay. *Tygrí svitek nindžů z Koga*. Praha: Fighters Publications, 2004. s. 1.

¹²⁵ Viz SENSEI, Jay. *Tygrí svitek nindžů z Koga*. Praha: Fighters Publications, 2004. s. 2.

¹²⁶ „Podstata nindžucu:

Mými rodiči jsou nebesa a země,
mým domovem je mé tělo,
mou mocí je má oddanost,
mou magií je můj výcvik,
mým životem a smrtí je dech,
mým tělem je ovládání,
mýma očima jsou slunce a měsíc,
mýma ušima je citlivost,
mými zákony je sebeochrana,
mou silou je adaptabilita,
mou ambicí je přijímání každé příležitosti naplno,
mým přítelem je má mysl,
mým nepřítelem je bezstarostnost,
mou ochranou je správný čin,
mými zbraněmi je všechno, co existuje,
mou strategií je jedna noha před druhou,

Jedná se o samou podstatu *nindžicu*, což je název pro umění praktikované nindži. „Podstatou válečných umění je sebeobrana. Avšak podstata sebeobranu spočívá v *nindžucu*, protože *nindžucu* chrání také vaši duši. V bojovém tréninku bez čistého ducha můžete být přivedeni k zániku.“¹²⁷

Nindžové byli nájemní zabijáci, kteří pracovali v utajení. V Japonsku skrytě existovali zhruba po dobu 1000 let od 6. století do 17. století. Na rozdíl od samurajů nesměl nikdo mimo vesnici spatřit tvář nindži. Pro své najímatele nabízeli přibližně pět činností, a to sběr informací, průzkum, doručování zpráv, sabotáže, zabíjení. Žena nindža se nazývala *kunoiči*.¹²⁸ Vznik nindžů a *nindžucu* není známý. Jedni lidé hovoří o obyčejných rolnících, kteří za nadvlády samurajů a v důsledku nezvladatelného zvyšování daní utekli do hor, kde začali cvičit *nindžucu* jako obranu před samuraji. Avšak podle legend se vznik nindžů pohybuje o mnoho století dříve. Stejně jako většina bojových umění, tak i *nindžucu* pravděpodobně vzniklo v Číně, avšak podle dochovaných pověstí poprvé v Japonsku najal a použil nindži princ Šótoku¹²⁹, který žil v letech 574 - 622 našeho letopočtu. Velká část středisek nindžů se nacházela v provincii Iga¹³⁰ a v nedaleké provincii Ómi nebo též Koga¹³¹. Jejich stále zvětšující se počet museli často ničit různí vůdci se snahou o sjednocení moci ústřední vlády tehdy rozpolceného Japonska. Například Oda Nobunaga¹³² vyslal vojsko kousek od Uena¹³³, kde pozabíjel více jak 4000 nindžů. Významným nasazením nindžů bylo Šimabarské povstání¹³⁴, které proběhlo r. 1637, kdy byli posláni na Kjúšú, aby potlačili křesťanské vzbouřence. Je známo, že rod Tokugawa hojně využíval služby nindžů z provincie Koga.¹³⁵

---

mou cestou je nindžucu.“ CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 208.

¹²⁷ POKORNÝ, Luboš. *Budó & ninpó: magokoro : základy obrany*. Praha: Luboš Pokorný, 2007. s. 22.

¹²⁸ Viz SENSEI, Jay. *Tygrí svitek nindžů z Koga*. Praha: Fighters Publications, 2004. s. 2, 80.

¹²⁹ (574–622 n.l.). Japonský princ a regent od r. 592. Vydal zákoník a zreorganizoval státní správu.

¹³⁰ Nachází se místě západní části současné prefektury Mie na ostrově Honšú.

¹³¹ Je stará japonská provincie, na jejímž území je dnešní prefektura Šiga.

¹³² (1534–1582). Byl hlavním daimjó na konci období Sengoku i prvním ze tří tzv. sjednotitelů Japonska.

¹³³ Je okres v Tokiu, v němž se nachází známý park Ueno.

¹³⁴ Protikřesťanské tažení v r. 1637, které na Kjúšú vyvrcholilo až k Šimabarskému povstání. Šógunát o rok později toto povstání vedené křesťany porazil a povstalce nechal popravit. Prý bylo popraveno až 35. - 37. tisíc povstalců.

¹³⁵ Viz RATTI, Oscar a Adele WESTBROOK. *Tajemství samurajů: přehledný výklad o bojových uměních feudálního Japonska*. Praha: Fighters publications, c2002. s. 324–327.

6.1. Nindžové z Iga a Koga

V provincii Iga se po mnoho staletí nacházeli nejznámější a nejlepší z nindžů vůbec. Po celém Japonsku působily i menší skupiny nindžů, ale ti nebyli tak významní jako proslulí bojovníci z provincie Iga, jež byla téměř celá obklopena vrcholy horských pásem. Pouze na severu Igy nebyly hory tak vysoké, aby chránily nindžovské vesnice. Zde se však nacházela hranice s druhou nejznámější nindžovskou frakcí Koga, která byla soustředěna na jihu provincie Ómi. Stejně jako jednotky švýcarské gardy jsou velmi dobře placenou stráží Vatikánu, tak i příslušníci z Igy a hlavně z Kogy byli najmutí k ochraně hradu Edo v době tokugawského šógunátu.¹³⁶

Takto v horských oblastech byli vyděleni od civilizace, kde mohli rozvíjet svá umění nejen bojová, ale i sběr bylin, léčbu nemocí, meteorologii nebo techniky na obdělávání půdy. Při pokusech o sjednocení Japonska v 16. století¹³⁷ byli nindžové velmi využíváni velkými vojevůdci na plnění úkolů pro své zájmy. Ve zmatcích a bojích došlo k rozepři mezi Odou Nobunagou a nindži z Iga. V druhé polovině 16. století vyslal několikrát Nobunaga do Igy své vojsko se záměrem vyhladit všechny tamní bojovníky. Avšak povedlo se mu to až po několika nevydařených pokusech v r. 1581, kdy vyslal vojsko o síle 50 000 mužů, v jehož řadách byli najati i nindžové z jiných klanů. Bojovníci z vesnice Iga se i přes početní nepoměr sil statečně bránili asi měsíc, poté se rozutekli do všech koutů Japonska. O pár let později se bojovníci z klanu Iga dávali po menších skupinách dohromady a vytvářeli malá uskupení po celém Japonsku. Klan Koga zahrnoval více jak 50 rodin, což nebylo moc, ale i pro jejich vědomosti v léčení a zacházení s výbušninami a dalšími mnohými zbraněmi se počítali za elitu mezi nindži. Bojovníci z Koga byli najímáni především velkými vládci Japonska. Dokonce v r. 1600 zachránili před atentátem velice známého vládce Japonska, Tokugawu Iejasua, který si to pamatoval a pověřoval nindži z Koga důležitými úkoly, jako třeba ostraha hradu Edo¹³⁸. Za vlády Tokugawů v důsledku relativního mírového

---

¹³⁶ Viz TURNBULL, Stephen R. *Ninja: the true story of Japan's secret warrior cult*. New York, N.Y.: Distributed in the United States by Sterling Pub., 1992. s. 27–36.

¹³⁷ Oda Nobunaga, Tojotomi Hidejoši a Tokugawa Iejasu vybojovali politické sjednocení celého Japonska po století občanských válek.

¹³⁸ Založený Dókanem Ótou na planině Musaši v oblasti Tokia v r. 1457.

období začalo umění *nindžucu* postupně vymírat. Již jen málo mladých mužů bylo ochotno prodělat nesmírně náročný trénink, a tak zachovávat tradici *nindžucu*.¹³⁹

6.2. Pravidla a hodnoty

Jakmile se člověk stal nindžou, tak musel striktně dodržovat 5 pravidel. Při jejich porušení by byl zabit vlastním klanem.

„1. Nikdy a nikomu nesmějí zjevit, že jsou nindži.

2. Všechny metody a techniky, jímž se ve svém výcviku naučili, nesmějí být za žádných okolností ukázány či vyzrazeny žádné osobě, která není příslušníkem stejné skupiny (rodiny).

3. Při obdržení rozkazu - ať se týká čehokoli - musí být tento proveden bez jakýchkoli otázek. To platí, i kdyby rozkaz přikazoval zabít přítele, člena vlastní rodiny nebo sám sebe.

4. Nikdy nikomu a za žádných okolností nesmí být prozrazeno nic o nindžově úkolu, ani o tom, kým byl najat.

5. Pokud upadne nindža do zajetí a neexistuje šance na únik, musí buďto znetvořit svůj obličej tak, aby byl nepoznatelný, anebo se sám usmrtit.“¹⁴⁰

Hierarchie postavení nindžů se dělí na 3 skupiny. Nejvýše byl *džónin*, který měl na dohled celé skupiny nindžů. To *džónin* měl na starost přijímání objednávek na úkoly a stanovení strategie pro splnění úkolů. Pod ním byl *čónin*, který se zpovídal *džóninovi*. *Čónin* měl na starost výcvik nindžů. A při větších akcích, které vyžadovaly velký počet nindžů, jejich velitelem byl právě *čónin*. Úplně nejniže stál *genin*. Ten plnil veškeré mise, ke kterým dostal rozkaz. *Genin* byl v Japonsku označován za nejnižší sociální postavení člověka. Jestliže byl dopaden, byl většinou zmrzačen a následně zabit. Přesto nindžou se mohl stát jen člověk, který se do nindžovské rodiny narodil, či byl jakožto sirotek adoptován. Nikdy to ovšem nezáleželo na svobodné vůli jedince, zda se stane nebo nestane nindžou.¹⁴¹

---

¹³⁹ Viz SENSEI, Jay. *Tygří svitek nindžů z Koga*. Praha: Fighters Publications, 2004. s. 3–6.

¹⁴⁰ SENSEI, Jay. *Tygří svitek nindžů z Koga*. Praha: Fighters Publications, 2004. s. 9–10.

¹⁴¹ Viz RATTI, Oscar a Adele WESTBROOK. *Tajemství samurajů: přehledný výklad o bojových uměních feudálního Japonska*. Praha: Fighters publications, c2002. s. 327–328.

6.3. Výcvik

Nindžové patřili mezi nejvytrénovanější bojovníky v celé historii lidstva. Začínali cvičit už kolem osmého roku života. Do té doby se učili psát a číst, lézt po stromech nebo napodobovat zvuky zvířat. Poté se forma výcviku dělila do tří oblastí. První skupinou byl takzvaně výcvik srdce. „Tato forma výcviku zahrnovala cvičení smyslů a instinktů. Nindža se učil, jak správně riskovat, jak relaxovat v nebezpečné situaci, jak vydržet zdánlivě nesnesitelné vnější podmínky, jako horko, zima, vítr, déšť, hlad, žízeň nebo bolest. Učil se odhadovat povahu lidí, instinktivně pochopit každou situaci a naučit se ji bezodkladně řešit.“¹⁴² Další velice důležitou částí tréninku byl výcvik těla.

Nindžové cvičili denně. Kvůli nácviku rovnováhy chodili po kmenech spadlých stromů. Aby zesílili své paže, viseli za ruce zavěšeni na větvích stromů celé hodiny. Pro zesílení dolních končetin skákali a běhali, dokud nezkolabovali. Je známo, že nindža dokázal uběhnout vzdálenost mezi Ósakou a Tokiem za pouhé tři dny. Pro srovnání s dnešním maratoncem, který je schopný uběhnout vzdálenost 42 kilometrů za zhruba dvě hodiny v průměrné rychlosti 20 kilometrů za hodinu jen v tričku a šortkách, tak nindža navíc zatížen výstrojí a výzbrojí dokázal za stejný čas a stejnou rychlostí uběhnout téměř dvojnásobnou vzdálenost. Museli i výborně šplhat a bezhlučně plavat, to znamenalo nečeřit vodu. V boji se učili pádům, porazům, kopům, úderům, tlakům na citlivá místa, škrcení, páčení nebo svazovacím technikám a jak ze svázání pomocí uvolňování kloubů dostat. Nindžové vymysleli celou řadu zbraní, se kterými uměli mistrovsky zacházet. Uměli bojovat s mečem, holí, halapartnami nebo házet *šurikeny*, což jsou malé nástroje s ostrými hroty připomínající hvězdičky nebo kříž.¹⁴³ Nezbytnou částí tréninku byl i výcvik znalostí. „Při této složce celkového výcviku se nindža poučoval o strategii, o lécích a jedech, o výbušninách, o předvídání vývoje počasí, o signalizaci, o různých regionálních nářečích a zvycích, o náboženství, o zemědělských pracích, učil se hrát na nějaký hudební nástroj, tančit a zpívat a také určité principy psychologie. Pokud plnil nindža svůj úkol v přestrojení za nějakého řadového občana, pak nestačilo, aby se podobal představované osobě jen vnějším vzhledem. Naopak,

---

¹⁴² SENSEI, Jay. *Tygří svitek nindžů z Koga*. Praha: Fighters Publications, 2004. s. 11.

¹⁴³ Viz DRAEGER, Donn F a Robert W SMITH. *Asijská bojová umění*. Bratislava: CAD Press, c1995. s. 139.

musel být schopen vykonávat činnosti pro tuto osobu obvyklé alespoň tak dobře, aby nevybudil podezření okolí a zůstal neodhalen.“¹⁴⁴

6.4. Nindžucu

Nindžucu je umění, jehož praktikujícími lidmi jsou nindžové. Jedná se o způsob života, ne pouze o bojové umění. Ale právě to bojové umění vytvořilo v myslích lidí ideu o nindžovi jakožto zabijákovi s nadpřirozenými schopnostmi. Už na začátku období Edo se zakládaly první *rjú*, tedy školy, kde se vyučovalo *nindžucu*. Avšak každá škola měla své vlastní ideály, pravidla a tradice. Například bojovníci z Iga založili Igarjú a bojovníci z Koga Kogarjú. Cílem těchto škol i mnoha dalších bylo zachování umění *nindžucu* a jeho tradic pro další generace. Systém předávání umění byl většinou z mistra na žáka nebo z otce na syna a v období Edo ještě vždy pod trestem zabití jedince, který toto umění vyradí někomu dalšímu.¹⁴⁵ *Nidžucu*, které se někdy překládá i jako učinit se neviditelným, je sice z velké části bojové umění, avšak není možné ho zařadit do skupiny *budó*, tedy bojového umění. *Budó* je skupina bojových umění zakládajících se na odkazech a dědictví samurajů, což znamená jednání v souladu s *Bušidó*. Tento etický zákoník však nindža nedodržel, naopak byl v boji natolik nepředvídatelný, že se stal vysoce obávaným bojovníkem, který byl statečný, z nikoho a z ničeho neměl strach a v boji často využíval moment překvapení. Dnes už se dá *nindžucu* cvičit kdekoli po světě. Jen s tím rozdílem, že *nindžucu* má být prostředkem k dosažení míru a spolupráce. Každoročně se po celém světě konají velká setkání cvičenců *nindžucu*. Smyslem moderního *nindžucu* má být i nalezení větší harmonie v životě cvičence.¹⁴⁶

---

¹⁴⁴ SENSEI, Jay. *Tygří svitek nindžů z Koga*. Praha: Fighters Publications, 2004. s. 12.

¹⁴⁵ Viz TURNBULL, Stephen R. *Ninja: the true story of Japan's secret warrior cult*. New York, N.Y.: Distributed in the United States by Sterling Pub., 1992. s. 99–104.

¹⁴⁶ Viz FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 143–156.

7. Výstroj a výzbroj samurajů a nindžů

Je známo, že samurajové používali celou řadu zbraní. Avšak jejich hlavní zbraní byl meč, který uměli mistrovsky ovládat. Věřilo se, že duše samuraje je uložena právě v tomto meči zvaném katana. A proto se o tomto meči nedalo mluvit pouze jako o obyčejné zbraně, ale byl to také ukazatel vyššího sociálního postavení v Japonsku. S jejich kvalitou se nemohl rovnat žádný jiný meč po celém světě. Výroba meče byla povýšena na umělecké dílo a předmět krásy. Toto umění se předávalo z otce na syna po celé generace. Ocel se po rozpálení v peci několikrát přehýbá, dokud nevznikne dokonalá mnohvrstevná čepel. Jelikož se vše vyrobí ručně kus od kusu, je každý meč jedinečný. Meče i další výzbroj a výstroj se v průběhu dějin značně proměňovaly a vyvíjely.

7.1. Výstroj a zbroj samurajů a nindžů ¹⁴⁷

Samurajové		Nindžové	
Kabutó	Přilba	Šinobifuku	Tajný úbor
Mempó	Maska na obličej	Zukin	Kápě
Kote	Ochrana paží	Kusuribin	Schránka na léky
Teko	Ochrana rukou	Kaginawa	Lano s hákem
Dó	Náprsní krunýř	Mizukakigeta	Ploutvové sandály
Kusazuri	Suknice z kovových destiček	Mizugumo	Vodní pavouk používaný k chůzi po vodě
Suneate	Chránič holení	Takezucu	Trubička z dutého rákosu používaná k dýchání pod vodou
		Tobibašigo	Vrhací žebřík
		Šinobikagi	Tajný hák ukrytý v holi
		Kasugai	Skoby pro šplhání

¹⁴⁷ Viz BOTTOMLEY, Ian a Anthony HOPSON. *Arms and armor of the samurai: the history of weaponry in ancient Japan*. 1995 ed. New York, N.Y.: Crescent Books, 1994. s. 22–180.

Viz CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 194–199, 208–215.

Viz SENSEI, Jay. *Tygrí svitek nindžů z Koga*. Praha: Fighters Publications, 2004. s. 49–66.

		Kunai	Čepel k páčení
		Šikoro	Malá pilka

7.2. Zbraně samurajů a nindžů ¹⁴⁸

Samurajové		Nindžové	
Katana	Hlavní meč	Šinobigatana	Kratší než katana. Nosila se na zádech
Wakizaši	Kratší meč	Tabiumi	Cestovní luk
Daišó	Označení pro nošení katany a wakizaši dohromady. Byl to znak samuraje.	Kasa+tabla	Cestovní šípy ukryté ve slaměném klobouku
Tantó	Dýka	Šuriken	Malé ostré předměty určené k házení
Jari	Kopí	Arare	Vrhací ostnaté kuličky
Naginata	Čepel meče připoutaná na holi	Mecubuši	Sáček s pískem nebo pepřem používaný k oslepení protivníka
Kjúsen	Luk a šípy	Fukibari	Plivací jehly
		Fukija	Foukací trubice
		Tekkokagi	Kovové pařáty na hřbetu nebo dlani ruky
		Nekote	Kovový prstenec s drápem
		Tekken	Kovový ovál navlečený na ruku
		Kakute	Trnový prst

¹⁴⁸ Viz BOTTOMLEY, Ian a Anthony HOPSON. *Arms and armor of the samurai: the history of weaponry in ancient Japan*. 1995 ed. New York, N.Y.: Crescent Books, 1994. s. 22–180.

Viz CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 194–199, 208–215.

Viz SENSEI, Jay. *Tygří svitek nindžů z Koga*. Praha: Fighters Publications, 2004. s. 49–66.

		Kusari	Kovový řetěz
		Kusarigama	Kombinace řetězu a čepele
		Džókagi	Hůl s rybářskou udicí
		Šinobidžó	Hůl s otrávenými šipkami
		Kaki	Zápalné zbraně

8. Sumó

Nejstarším japonským bojovým uměním je zápas nazývaný *sumó*. V Japonsku bylo a je velice populární. *Sumó* je spjaté s japonskou kulturou a šintoistickým náboženstvím více než kterýkoliv jiný sport nebo bojové umění. Stát se zápasníkem *sumó* je pro řadu Japonců nedosažitelná meta. Je to dáno geneticky menším vzrůstem a hmotností většiny Japonců. Jen ojedinělí Japonci s pořádnou výškou a s možností na velkou hmotnost, to je kolem 150 kilogramů, mají šanci stát se dobrým zápasníkem *sumó*. Ti se v Japonsku těší obrovské popularitě veřejnosti a jsou skutečnými celebritami. Největším úspěchem, kterého může zápasník *sumó* dosáhnout, je takzvaný titul *jokozuna*, tedy velmistr *sumó*. Název *sumó* vznikl z původního označení *sumai*, což ve staré japonštině znamenalo srážku nebo střetnutí. Jiný původní název byl *sumapi*, což znamenalo rituál k zjištění boží vůle a k získání pomoci z nebe. *Sumó* velmi přispělo k vývoji boje beze zbraně jak ve středověku, tak i v moderních bojových uměních *budó*. Proto je často *sumó* považováno za nadřazené všem ostatním bojovým uměním. Dnes, i když se tradice stále zachovávají, má *sumó* převážně profesionální charakter.¹⁴⁹

8.1. Historie

Přesný vznik *sumó* není zaznamenán, přesto se v japonské *Kodžiki*¹⁵⁰ z r. 712 píše o *sumó* jakožto rituální tradici podporující dobro. V další kronice *Nihon šoki*¹⁵¹ z r. 720 je popsán boj legendárních bojovníků Taimy no Kehaji a Nomiho no Sukumeho¹⁵². Tento boj měl odhalit vůli bohů. Sukume zabil Kehaju a stal se patronem a ochráncem *sumó*.¹⁵³

Bylo zcela běžné, že vesnice a města měly svého *sumótoriho*, což je správné označení pro zápasníka *sumó*. Nejlepší *sumótori* byli vládci dosazováni do samurajského stavu. Na počátku období Meidži prodělalo *sumó* výrazný krátkodobý

---

¹⁴⁹ Viz FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 158–159

¹⁵⁰ Přeloženo jako *Zápisky o starých věcech*. Je to nejstarší japonská dochovaná kronika. Byla dokončena r. 712.

¹⁵¹ Je druhou nejstarší japonskou dochovanou kronikou. Dílo, nazývané také někdy *Nihongi* (Japonské anály), bylo dokončeno r. 720.

¹⁵² Utkání se konalo za císaře Sudžin v r. 23 př. n. l.

¹⁵³ Viz CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 226.

pokles popularity, přesto už v r. 1889 bylo *sumó* opět na vzestupu a založila se organizace s názvem Tokio ózumó kjó kai, tedy Tokijská asociace *sumó*.¹⁵⁴

8.2. Ceremoniál

Sumó je v rituálech velmi ovlivněno šintoismem. *Dohjóri* je nejvýznamnější zahajovací rituál před zápasem *sumó*, kdy se *sumótori* představují divákům. Před bojem oba zápasníci provedou přesně a do detailu nacvičené pohybové sestavy v souladu s tradicemi. Je to tleskání rukama, natahování paží a dupání. Následně si oba, jeden po druhém, vypláchnou ústa vodou a pak vyplivnou. Tento rituál má hluboké kořeny v šintoismu a v podstatě se jedná o očištění fyzické, ale i duševní. Pak ještě oba zápasníci hodí do zápasné hrst soli, důvodem je očištění jak proti zlým duchům a pomluvám, tak taky samotného zápasníka. I *šikirinaoši* je též počítáno mezi rituály. Jedná se zde o vytvoření stanovené pozice těla těsně před zahájením boje. Při této pozici je zápasník ve dřepu s předkloněným tělem a opřenými pěstmi o zem. Jelikož zápasy většinou trvají jen pár vteřin, tak je důležité, aby měl zápasník v této pozici klidnou mysl a vyvážené dýchání. Dalším zajímavým rituálem je takzvané *dampacušiki*, při kterém se zápasníkovi stříhají jeho vlasy v účesu *oičómage*¹⁵⁵, když chce ukončit profesionální kariéru. Tento rituál je veřejný a je sledován hojným počtem lidí.¹⁵⁶

8.3. Zápas *sumó*

Zápasy *sumó* se odehrávají v *dóhjó*, to je kruhový ring o průměru 4,55 metru. *Sumótori* zápasí jen ve velmi jednoduchém úboru *mawaši*. *Mawaši* je kus látky dlouhý 10 až 13 metrů, který se váže kolem pasu a slabin. Jedna z technik je i úchop za soupeřovo *mawaši* a následný hod na zem.¹⁵⁷ Rozhodčí jsou oblečeni do úborů z období Ašikaga¹⁵⁸ a jsou rozděleni podle svých dosavadních zkušeností. Hlas rozhodčího má velkou váhu a jeho verdikt se nikdy nemění. Pravidla *sumó* jsou vskutku jednoduchá. Zvítězí ten zápasník, který jako první vytlačí svého soupeře z kruhu, či ho donutí dotknout se položky ringu jinou částí těla, než jsou chodidla. V *sumó* je 32 základních technik, od kterých je odvozeno asi dalších 200 chvatů. Zápasníci *sumó* se nejčastěji

---

¹⁵⁴ Viz LEWIS, Peter. *Bojová umění*. Čes. vyd. 1. Praha: Cesty, 1996. s. 122.

¹⁵⁵ Jedná se o tradiční účesový uzal ve tvaru listu ginkgo.

¹⁵⁶ Viz FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 164–166.

¹⁵⁷ Viz taktéž, s. 162–163.

¹⁵⁸ Období dějin Japonska v letech 1336–1573.

přetlačují pouze rukama, celým tělem nebo bojují v klinči¹⁵⁹. Do první skupiny technik lze zařadit *cuppuri* - údery dlaní, *hatakikomi* - boční úhyby, *ketaguri* - podražení nohou, *ašitori* - držení nohama. Ve druhé skupině se nachází chvaty s plným tělesným kontaktem. Jsou zde porazy hlavou, pažemi, boky a odhozy často prováděné v riskující technice *uččari*, kde zápasník vyvede svého soupeře z rovnováhy na úkor vlastního pádu. Aby byla technika úspěšná, tak se musí soupeř dotknout podložky jinou částí těla, než jsou chodidla, dříve než zápasník provádějící techniku *uččari*. Největší *sumó* událost je takzvaný velký turnaj, neboli *óbašó*. Každý rok probíhá takovýchto velkých vylučovacích turnajů šest a každý z nich trvá patnáct dní.¹⁶⁰ Aby byl zápasník *sumó* úspěšný, musí mít obrovskou sílu a stabilitu. Průměrný *sumótori* váží kolem 150 kilogramů. To je způsobeno i energeticky hodnotnou stravou, kterou zápasníci konzumují. Ideální je mít silné nohy a velké břicho, k čemuž slouží jejich speciální tréninkové metody.¹⁶¹

---

¹⁵⁹ Vzájemné zaklesnutí pažemi.

¹⁶⁰ Viz RATTI, Oscar a Adele WESTBROOK. *Tajemství samurajů: přehledný výklad o bojových uměních feudálního Japonska*. Praha: Fighters publications, c2002. s. 339–340.

¹⁶¹ Viz LEWIS, Peter. *Bojová umění*. Čes. vyd. 1. Praha: Cesty, 1996. s. 125.

9. Dělení japonských bojových umění

„Základní dělítka v japonských bojových uměních v širším slova smyslu je dělení na *budó* a *budžucu*.“¹⁶² *Budó* znamená bojová cesta, avšak tento termín je často pro zjednodušení používán v souvislosti s významem bojová umění. Takto je tento výraz používán i v této práci. Ve skutečnosti je však správným překladem a označením pro bojová umění výraz *bugei*.¹⁶³ „*Bugei* jsou tzv. formy *džucu*, tj. ty bojové systémy, které mají v názvu koncovku *džucu*. Tak tedy *bugei*, (...) jsou: *kendžucu*, *iaidžucu*, *kjúdžucu*, *sódžucu*, *naginatadžucu*, *bódžucu*, *džódžucu*, *nindžucu* a *džúdžucu*¹⁶⁴; sumó je výjimkou. Na druhé straně však *budó* jsou tzv. formy *dó*, jež mají v názvu koncovku *dó*. (...) *kendó*, *iaidó*, *kjúdó*, *naginatadó*, *džódó*, *džúdó* a *aikidó*. Formy *bugei* se vyvíjely systematicky od 10. století, kdežto formy *budó* pocházejí z největší části z 20. století a vycházejí z koncepcí, které byly poprvé pozitivně uznány asi v 18. století. *Budó* se vyvinula z *bugei*. Žádná forma „*dó*“ neexistovala bez své formy „*džucu*“.“¹⁶⁵ Z toho vyplývá, že *bugei* s formou *džucu* je více zaměřeno na boj jako takový. V dobách, kdy šlo o život, bylo nutné se umět ubránit, a proto *džucu* se orientovalo na technické dovednosti. Jsou to praktická a účelná umění k boji. Formy *budó* se naopak více soustředí na duchovní disciplínu a hodnoty bojovníka, o boj tu už tolik nejde. Skrz *budó* by měl být jedinec schopen najít zdokonalení nejen fyzického, ale především psychického. V *budó* jde také o to, aby si jedinec byl schopný užít pouze představu skutečného boje, i když by skutečného boje byl reálně schopen. Tímhle způsobem si to může cvičenec vychutnávat trvale, aniž by porušil svědomí, zákon nebo morální zásady.

„Transformace *budžucu* v *budó* v souvislosti se změnou cílů:

aikidžucu - umění harmonie ducha ⇒ *aikidó* - cesta harmonie ducha¹⁶⁶

badžucu - umění jízdy na koni

bódžucu - umění boje s dlouhou tyčí ⇒ *bódó* - boj dlouhou tyčí

čikujódžucu - umění stavby opevnění

džodžucu - umění boje krátkou tyčí ⇒ *džodó* - boj krátkou tyčí

džúdžucu - umění boje beze zbraně ⇒ *džúdó* - jemná cesta

---

¹⁶² FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 87.

¹⁶³ Viz HURNÍK, Zdeněk. *Samurajský meč*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1995. s. 125.

¹⁶⁴ Vysvětlení níže.

¹⁶⁵ DRAEGER, Donn F a Robert W SMITH. *Asijská bojová umění*. Bratislava: CAD Press, c1995. s. 103.

¹⁶⁶ Doslovný překlad termínu Aikidó.

hodžódžucu - umění poutání
hódžucu - umění palebných zbraní
iaidžucu - umění rychlého tasení meče a útoku ⇒ *iaidó* - umění rychlého tasení meče
jadomedžucu - umění odrážení šípů
kendžucu - umění meče ⇒ *kendó* - cesta meče
kiaidžucu - umění užití *kiai*¹⁶⁷ (prostřednictvím výkřiku)
kjúdžucu - umění lukostřelby ⇒ *kjúdó* - umění lukostřelby
naginatađžucu - umění užití kopí se širokou zakřivenou čepelí
nindžucu - umění tajného jednání, špionáže a diverze
nittó kendžucu - umění šermu se dvěma meči
sendžódžucu - umění taktiky
suibadžucu - umění jízdy na koni ve vodě
suieidžucu - plavecké umění
šurikendžucu - umění házení nožů a jiných ostrých předmětů
tessendžucu - umění železného vějíře
tecubódžucu - umění železného kyje.¹⁶⁸

V této práci přiblížím pouze několik nejznámějších forem *budó*.

---

¹⁶⁷ *Kiai* znamená sjednocená energie, nebo také označuje *Ki* (energii) dvou bojovníků ve vzájemném střetu. *Kiai* je také výkřik, jako projev bojového ducha.

¹⁶⁸ FOJTÍK, Ivan. *Duch Budó*. Praha: Naše vojsko, 2006. s. 27.

10. Aikidó

Za hlavní bod bojového umění *aikidó*¹⁶⁹ je pokládán koncept *ki*, tedy jediné energie celého vesmíru, která protéká vším živým i neživým. *Aikidó* se dá přeložit jako cesta harmonického ducha a stejně jako ostatní bojová umění *budó* usiluje o sladění techniky, těla a mysli. Zakladatelem *aikidó* je Uešiba Morihei¹⁷⁰, který žil v letech 1883-1969.¹⁷¹ Energie *ki* je energie vesmíru, a tudíž všeho kolem nás i uvnitř nás. Mezi duchem a tělem neexistuje žádná hranice, jsou jedno. Duch je dokonalé tělo, kdežto tělo je ještě nerozvinutý duch.¹⁷² Z tohoto poznání vychází i samotné *aikidó*, jež není o zápasu, dualitě, či protivnících. Jde o naprostou harmonii mezi námi a vesmírem. A z tohoto pochopení vznikly techniky *aikidó*.¹⁷³

10.1. Historie

Aikidó se vyvinulo z původní formy *aikidžucu*. Její počátky sahají až do období Kamakura a za jeho zakladatele je považován samuraj z rodu Minamoto Šinra, Saburó Jošimicu.¹⁷⁴ První celý název tohoto bojového umění byl *daitórijú aiki-džúdžucu*¹⁷⁵. Významným učitelem *daitórijú aiki-džúdžucu* byl Takeda Sókaku¹⁷⁶, jenž toto bojové umění nazval zkráceně *aikidžucu* a začal ho vyučovat i mimo svůj rod. Jeden z jeho dobrých žáků byl i zakladatel *aikidó* Uešiba Morihei, který pocházel ze samurajské rodiny, jež se řídila kodexem *bušidó*. Uešibův život byl protkán dvěma zásadními body, a to bojovým uměním a náboženstvím, zejména pak šintoismem.¹⁷⁷ Ačkoliv Uešiba v bojových uměních dosáhl mistrovství, tak sám sebe do konce života považoval za žáka. Vždy tvrdil, že stupeň vědění a učení je nekonečný. Vždy kladl morální principy před techniky. Protože techniky si každý cvičenec vždy zpracuje po svém. To znamená,

---

¹⁶⁹ Nejvíce se o popularizaci aikido mimo Japonsko zasloužil americký herec Steven Seagal (7. dan).

¹⁷⁰ (1883–1969). Byl velký učitel bojových umění, filozof a zakladatel aikida.

¹⁷¹ NIHON BUDŌKAN. *Budō: the martial ways of Japan*. 1st ed. Tokyo: Nippon Budokan Foundation, ©2009. s. 205.

¹⁷² Viz TŌHEI, Kōichi. *KI v každodenním životě: základní principy jednoty ducha a těla*. Vyd. 1. Olomouc: Votobia, 1996. s. 29.

¹⁷³ Viz UESHIBA, By Kisshomaru a Under the direction of Morihei UESHIBA. *Aikido: an illustrated biography of Morihei Ueshiba, founder of Aikido*. 4. print. Tokyo: Hozansha Publications, 1985. s. 12–18.

¹⁷⁴ 1045–1127.

¹⁷⁵ Původně známí jako daitórijú džúdžucu je bojové umění, které se stalo známé na počátku 20. století. Zakladatelem byl Takeda Sókaku.

¹⁷⁶ (1859–1943). Je znám jako zakladatel džúdžucu školy daitórijú aiki-džúdžucu.

¹⁷⁷ Viz FOJTÍK, Ivan. *Aikidó - cesta harmonie*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993. s. 22.

že kolik je na světě cvičenců, tolik je tváří *aikidó* z pohledu technik.¹⁷⁸ Pro Uešibu byl jistě zásadní rok 1920, kdy otevřel své první *dódžó*, tedy školu na výuku bojového umění, v Ajabe¹⁷⁹. Ovšem v ten jistý rok mu onemocněli a zemřeli dva jeho synové, Takemori a Kuniharu. O Uešibovi jeho žáci tvrdili, že vidí z jeho těla vycházející paprsky. Uešiba též dokázal skákat přes útočníky i nad nimi a zvedat velice těžká břemena. Dokázal přemoci kteréhokoliv bojovníka. Uešiba umírá r. 1969 a v jeho učení a tradici pokračoval jeho další syn Uešiba Kišomaru.¹⁸⁰ Mezi současnými cvičenci jakéhokoliv japonského bojového umění je Uešiba Morihei nazývaný Ó-sensei, tedy velký učitel, považován za génia úrovně Mijamota Musašiho. *Aikidó* vzniklo jen díky Uešibově neuvěřitelnému úsilí při hledání té správné cesty a duchovního probuzení. Dokázal transformovat násilné bojové umění do cesty harmonie, díky níž se lidé očisťují od všeho negativního.¹⁸¹

10.2. Principy aikidó

Od prvního *danu*¹⁸², což znamená mistrovský stupeň, může student začít při trénincích oblékat kalhotovou suknicí nazývanou *hamaka*.¹⁸³ Tento oděv kdysi nosili samurajové.¹⁸⁴ Při trénincích je stále dodržována úcta ke starším a pokročilejším studentům. Důležitou složku zde tvoří vysoce formální pozdravy, například před vstupem do tělocvičny, před hodinou, po hodině atd.

V *aikidó* se věří, že ve chvíli, kdy útočník zahajuje útok, je už dávno poražen. Je to založeno na principu darování a odebírání energie, tedy hybnost protivníka, který vede útok, je darováním energie, která se dá snadno využít v jeho neprospěch. První důležitý krok je vždy vychýlení se mimo směr útoku útočníka. Jakákoliv tvrdá srážka není žádoucí. „Téměř každý útok je možno neutralizovat jedním ze dvou základních taktických přístupů. *Irimi* (neboli *omote*) je šikmé vstoupení do protivníkovy akční zóny.

---

¹⁷⁸ Viz KREJČÍ, Richard. *Ó-Sensei Morihei Uešiba: život, osobnost, učení a dílo zakladatele aikidó*. Adamov: Temple, 1999. s. 98.

¹⁷⁹ Nachází se v prefektuře Kjóto.

¹⁸⁰ Viz STEVENS, John. *Invincible warrior: an illustrated biography of Morihei Ueshiba, founder of Aikido*. 1st pbk. ed. Boston: Shambhala, 1999. s. 34–50, 165–173.

Uešiba Kišomaru, 1921–1999.

¹⁸¹ Viz SAOTOME, Mitsugi a Oscar RATTI. *The principles of Aikido: an illustrated introduction*. 1st ed. New York: Distributed by Random House, [1970]. s. 219–222.

¹⁸² Lze ho dosáhnout minimální za 5–6 let cvičení aikidó.

¹⁸³ Je druh tradičního japonského oděvu od pasu až ke kotníkům. Hakama se obléká na kimono.

¹⁸⁴ Viz WESTBROOK, Adele a Oscar RATTI. *Aikido and the dynamic sphere: an illustrated introduction*. [1st ed.]. Rutland, Vt.: C. E. Tuttle Co, [1970]. s. 38–40.

Vyžaduje určité subtilní dovednosti, jako využití úhlů, sklouznutí ruky aj. Výhodně se využívá při protivníkově tahu, kdy se obránce pohybuje ve směru působení síly, ale poněkud šikmo, tím se splňuje požadavek, že hlavním zdrojem síly pohybu je akce protivníka. *Tenkan* (neboli *ura*) je obrat z postavení čelem k protivníkovi někdy i zhruba o 180° do směru, jímž se pohybuje, avšak mimo dráhu jeho pohybu. Zde jde síla protivníka v řadě případů zcela do prázdna, obránce ho uchopí zvoleným způsobem, zbaví ho stability a vede k zemi nebo do hodů.¹⁸⁵

---

¹⁸⁵ FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 28.

11. Džúdó

Džúdó, neboli jemná cesta, je bojové umění beze zbraně vzniklé z jeho původní formy *džúdžucu*. *Džúdó* vyvinul jako způsob cvičení, morálního tréninku a sebeobranu Kanó Džigoró¹⁸⁶ z *džúdžucu*. *Džúdó* pro souboj s protivníkem vyzdvihuje pružné pohyby a duševní rozvahu, ne použití hrubé síly. Dnes *džúdó* cvičí muži i ženy ve více jak sto devadesáti zemích. Ideál sebezdokonalování se nachází v principech, které Kanó zakomponoval do *džúdó*. Tyto principy netkví ani tak v poražení soupeře účinnou technikou, ale předně v poražení sebe sama ve vlastní mysli a v negativních emocích a myšlenkách, a v získání velkého nadhledu nad každou situací v životě.¹⁸⁷ *Džúdo* je od r. 1964 součástí olympijských her.¹⁸⁸ Jedná se však o sportovní *džúdó*, které je ve světě mnohem známější a praktikovanější. Je tu oproti umění opomíjena funkce filozofická a duchovní. Jde především o vítězství a porážku. Je také zajímavé, že se *džúdó* neustále proměňuje. I nadále se odstraňují a zakazují techniky, které se jeví jako brutální. Dnes už je systém *džúdó* technik téměř odlišný od jeho založení Kanóem, kdy v něm byly zařazeny i destruktivní páky, nebezpečné hody a přehozy protivníka.

11.1. Historie

Džúdó se vyvinulo z *džúdžucu*, které se jako první z japonských bojových umění dostalo na západ. *Džúdžucu* disponuje velkým množstvím technik, úderů pěstí a loktem na citlivé body na těle člověka, bodnutí prsty, chvatů, úchopů, škrčení a kopů kolenem a nohou. Síla svalů zde ovšem není primární. Důležitá je rovnováha, rychlost a páčivá síla, která především odstraňuje rozdíly ve výšce a hmotnosti protivníka.¹⁸⁹ Prvním zakladatelem a tím, kdo dal *džúdžucu* formu, byl Hisamori Takeouči, který r. 1532, založil první systém *džúdžucu*.¹⁹⁰ *Džúdó* je bojové umění, jež v sobě má zakořeněnou duchovní disciplínu a formu tělesné výchovy, jež propagoval zakladatel Kanó Džigoró. Kanó byl malého vzrůstu a v dětství často čelil šikaně, a proto se v sedmnácti letech rozhodl cvičit *džúdžucu*. Jeho prvním učitelem byl Fukoda Hačinosuke.¹⁹¹ Později Kano studoval *džúdžucu* i u dalších významných mistrů a r. 1882 založil vlastní styl *džúdó* i

---

¹⁸⁶ (1860–1938). Byl zakladatel moderního juda.

¹⁸⁷ Viz NIHON BUDŌKAN. *Budō: the martial ways of Japan*. 1st ed. Tokyo: Nippon Budokan Foundation, ©2009. s. 125.

¹⁸⁸ Viz PAGE, Jason. *Boj*. 1. vyd. Praha: Egmont ČR, 2000. s. 11.

¹⁸⁹ Viz LEWIS, Peter. *Bojová umění*. Čes. vyd. 1. Praha: Cesty, 1996. s. 127–128.

¹⁹⁰ Viz PROCHÁZKA, Martin. *Džú džutsu: Ju jutsu : zančín budó*. Adamov: Temple, 2003. s. 9.

¹⁹¹ (1828–1880). Byl samurajem, mistrem džúdžucu a také jedním z učitelů Džigora Kana.

první školu v Tokiu.¹⁹² Kanó se velmi zajímal i o Evropu. Především o poznání boxu, anatomie, gymnastiky a evropské tělesné výchovy. Studoval dva roky v Oxfordu a dokonce r. 1936 přednášel o *džúdó* i v Praze.¹⁹³

11.2. Principy džúdó

Cvičenci jsou oblečeni v kimonu, přesněji řečeno v *džúdógi*, což jsou bílé kalhoty a kabátec z pevného bavlněného materiálu. Důležitou roli zde hraje i pásek, jenž podle různé barvy označuje technickou úroveň cvičence.¹⁹⁴ Systém pásků však nemá velkou tradici. Vznikl až v 19. století. Černý pásek se považuje za nejvyšší možný, přesto existuje ještě několik různých variant černého pásku pro mistrovské stupně známé jako *dany*. Nejvyšší dvanáctý *dan* měl zatím pouze Kanó Džigoró.¹⁹⁵

„Na základě shrnutí poznatků škol *džúdžucu* a svého vlastního studia Kanó stanovil dva hlavní principy *džúdó*: Za rozhodující považoval princip nejvyšší účinnosti (dosáhnout maximálního výsledku nejmenším možným úsilím). Druhý pak nazval ‚všeobecné blaho a vzájemný prospěch‘. Oba principy ukazují zaměření *džúdó* směrem žádoucím pro jakoukoliv lidskou činnost. Lze je tedy užívat jako sport, jako sebeobranu nebo jako cestu (způsob života).“¹⁹⁶

Zápas *džúdó* má tři složky. Postoje, boj na zemi a fáze střežení. Důležité je vyvést soupeře z rovnováhy a povalit ho na zem. Zápasník se snaží soupeře uchopit, táhnout, nebo tlačit a vytvořit si tak dobrou pozici pro následný chvat, díky němuž soupeřem udeří o zem, kde následně použije páku, škrčení, znehybnění nebo sevření.¹⁹⁷ Vyhrát zápas je možné pouze pomocí porazů, držení, škrčení nebo páčení. *Ippon*, neboli celý bod, a tedy vyhraný zápas se uděluje za perfektně provedené hození protivníka na záda nebo držení soupeře po dobu třiceti sekund na zemi, či pomocí škrčení nebo páčení do té doby, dokud se soupeř nevzdá. *Wazaari*, *juko* a *koka* jsou nižší ocenění za

---

¹⁹² Viz LEWIS, Peter. *Bojová umění*. Čes. vyd. 1. Praha: Cesty, 1996. s. 130.

¹⁹³ Viz FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 55–56.

¹⁹⁴ Viz taktéž, s. 65.

¹⁹⁵ Viz CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 237.

¹⁹⁶ FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 61.

¹⁹⁷ Viz CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 234.

techniky, které nebyly tak dobře provedené. Udělují se i trestné body za pasivitu a techniky proti pravidlům.¹⁹⁸

---

¹⁹⁸ Viz FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 68–69.

12. Karatedó

Karatedó je jedním z nejznámějších japonských bojových umění. Je to bojové umění, které z větší části nepoužívá zbraně, a proto název *karatedó* znamená cesta prázdné ruky. Existují tři druhy technik, a to kyvné údery, přímé údery a kopy. Ale samozřejmě existují i spousty bloků a způsobů vykrytí soupeřových bloků. Karate klade velký důraz na zdvořilostní a mravní vývoj jedince. Prostřednictvím fyzicky namáhavého a tvrdého tréninku dokáže cvičenec ovládat nejen svoje tělo, ale i svoje emoce.¹⁹⁹

12.1. Historie

Karate stejně jako většina bojových umění pochází z Číny. Podle pověsti techniky sebeobraného systému a metody fyzického tréninku vynalezl zenový mnich Bodhidharma²⁰⁰, který se kolem r. 520 usadil v klášteře Šao-lin²⁰¹ a vyučoval mnichy své bojové umění. Toto umění se rozšířilo po celé Číně, až proniklo ve 14. století i na Okinawu, která se považuje místo vzniku karate. Po obsazení a následné okupaci souostroví Rjúkjú japonským rodem Šimazu po bitvě u Keičó v r. 1609 zažívá karate rozvoj. Japoncům i Číňanům, kteří pospolu žili na Okinawě a společnými silami stvořili karate, byly zabaveny veškeré zbraně, aby nedošlo ke vzpouře, a proto se karate cvičilo tajně s cílem zabítet.²⁰² Cvičen mohl být kdokoliv, většinou však zemědělci, kteří měli problémy se samuraji. A aby se mohl takový člověk bránit, tak se učil bojovat se zemědělským náradím, například cepem, nebo po celou dobu cvičil pouze jeden úder, který se snažil zdokonalovat, jelikož proti samuraji v brnění a s mečem měl pouze jednu jedinou šanci na přežití.

„Po zániku feudalismu v Japonsku se Okinawa stává prefekturou a v r. 1903 je karate zpřístupněno veřejnosti a zavedeno do výuky okinawských škol jako součást tělesné výchovy. R. 1915 byl vybrán středoškolský profesor Gičín Funakoši (1867 až 1957), aby předvedl karate na slavnosti bojových umění v Kjótu. Japonská veřejnost tehdy poprvé zhlédla ukázky karate (...). Funakošiho ukázky zaujaly diváky natolik, že

---

¹⁹⁹ Viz NIHON BUDŌKAN. *Budō: the martial ways of Japan*. 1st ed. Tokyo: Nippon Budokan Foundation, ©2009. s. 189.

²⁰⁰ Jap. Daruma. Byl indický buddhistický mnich. Byl patriarchou zenu, kteté přinesl do Číny.

²⁰¹ Je buddhistický chrám stojící vedle posvátné hory Sung-šan blízko města Čeng-čou v Číně. Byl založen v 5. století n. l.

²⁰² Viz WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s. 92.

byl posléze požádán, aby v Japonsku zůstal a karate vyučoval. (...). Později přijíždějí z Okinawy další učitelé karate.²⁰³

Je velmi mnoho různých stylů karate. Například velmi známý je styl *šórin rjú*, který založil Macumura Sókon²⁰⁴ a Funakoši Gičín ho předvedl v Kjótu na slavnosti bojových umění. Později ze stylu *šórin rjú* Funakoši položil základy pro styl *šótókan* karate, ve kterém je rozhodující rychlost a síla svalů. Ovšem nejtvrdějším stylem karate na světě je *kjókušin karate*²⁰⁵, což je plnokontaktní karate i s kopy do hlavy atd. Založil ho korejský přistěhovalec Ojama Masutacu²⁰⁶, jenž kvůli utlačování z rasového původu začal tvrdě trénovat v horách a později porazil významné mistry jiných bojových umění. O Ojamovi jsou dochovány záznamy, na kterých bojuje s býky a jediným úderem dokázal býka usmrtit, či mu urazit rohy.²⁰⁷ Změna termínu z karate na *karatedó* proběhla až v r. 1934 po prvním použití tohoto označení už v r. 1929. Termín byl akceptován a začal se užívat i přes počáteční kritiku některých okinawských mistrů karate.²⁰⁸

12.2. Principy karatedó

Cvičenci *karatedó* jsou oděni v *karategi*²⁰⁹, nesprávně známé jako kimono. Systém barevných pásků podle úrovně zdatnosti v *karatedó*, které v *džúódó* zavedl Kanó Džigoró, převzalo i *karatedó* a i další japonská bojová umění.²¹⁰

„Techniky karate jsou výsledkem staletého vývoje, ve kterém se hledal způsob jak neúčinněji bojovat, jak dělat konkrétní techniky nejrychleji, nejtvrději, „nejprůrazněji“. Pochopitelně, že v rámci sportovního karate není třeba věnovat tolik pozornosti například skutečnému účinku úderu na překážku; jsou možné určité ústupky a technické nedokonalosti v porovnání s klasickou bojovou technikou karate. Nevyhnutelné je však,

---

²⁰³ FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 92.

²⁰⁴ Byl mistrem karate na Okinawě. Roky jeho života nejsou přesně známy.

²⁰⁵ Je styl karate, založen r. 1964 na Okinawě japonským mistrem karate korejského původu Masutacu Ójamou.

²⁰⁶ (1923–1994). Původním jménem Hyung Yee, byl to korejský karatista, který větší část svého života strávil v Japonsku.

²⁰⁷ Viz CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. s. 202–225.

²⁰⁸ Viz FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 93.

²⁰⁹ Je japonský název pro tréninkovou uniformu karate.

²¹⁰ Viz FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 93.

aby se technika zpočátku zvládla v trénincích ve své klasické, ideální podobě.“²¹¹ V tréninku karate se provádí takzvaně *kihon*, *kata* a *kumite*. V *kata* cvičenec prezentuje všem možných technik karate vůči imaginárním soupeřům v nacvičeně daném pořadí. V *kata* jsou ukryty skutečně použitelné techniky, které se v takovéto podobě dříve utajovaly. V *kumite*, což znamená volný boj, se používají techniky naučené v základní škole, neboli *kihon*. Je to karate v praxi, tedy boj jeden na jednoho. V karate jsou zahrnuty také testy lámání předmětů, neboli *tamešiwari*. Je to zkouška síly a také jedna ze zkoušek v *kjókušin* karate k získávání výkonnostních pásků.²¹² Pro přiblížení tvrdého úderu - například cvičenec karate čtvrtého mistrovského stupně dokáže přímým úderem vyvinout rychlost 5,06 metrů za sekundu v celkovém čase 0,156 sekund.²¹³

---

²¹¹ ŠEBEJ, František. *Karate kata*. Bratislava: Timy, 2000. s. 7.

²¹² Viz WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s. 93–94.

²¹³ Viz NAKAYAMA, By Masatoshi a Translated by Herman KAUZ. *Dynamic karate: instruction by the master*. 1st pbk. ed. Tokyo: Kodansha International, 1986. s. 292.

13. Kendó

Kendó je moderní japonské bojové umění založené na technikách samurajů a jejich umění s obouručním mečem *katanou*. V *kendó* se namísto *katany* používá meč *šinai*, který je vyrobený ze čtyř lamel bambusu svázaných dohromady. Dnes je *kendó* v Japonsku nejrozšířenějším bojovým uměním a získává na oblíbenosti i po celém světě.²¹⁴

13.1. Historie

Umění meče je úzce spjato s mnohaletou historií válčení v Japonsku. Největší vývoj byl zaznamenán v období samurajů, kteří velmi dobře ovládali umění meče zvané *kendžucu*. *Kendžucu* mělo jediný cíl a to zabít protivníka. Dnes už takovýchto praktik není potřeba, a proto se z *kendžucu* vyvinulo umění šermu nazývané *kendó*, které má za cíl osobní rozvoj jedince. *Kendó* klade důraz na vzájemný respekt a rovnost s ostatními. Tyto hodnoty byly především vloženy do sportovního *kendó*, díky čemuž získalo na značné popularitě.²¹⁵ V Japonsku má *kendó* dlouhou tradici. Zpočátku se zaměřovalo pouze na správné používání meče, ale až postupem času vplynulo na povrch plné pochopení podstaty *kendó*. Cesta těla se soustřeďuje na držení meče a odstup od protivníka zvané *maai*. Cesta meče znamená správné provedení seku, načasování úderu atd. Vyrovnaný duševní postoj je cesta mysli.²¹⁶

13.2. Principy Kendó

Délka a hmotnost meče *šinai* závisí na věku a pohlaví cvičence. Avšak délka nesmí přesáhnout 120 centimetrů. Při správném držení meče *šinai* je zapotřebí obou rukou, kdy levá ruka je vždy níže než pravá, která se dotýká záštity meče. Cvičenci nosí pevné brnění známé jako *bógu* nebo *kendógu*. Jeho součástí je *tare* - chránič kyčlí, *dóhruční krunýř*, *men* - maska a *kote* - rukavice.²¹⁷

„Základní techniky, resp. zásahové plochy u kenda:

Men - přímý úder na temeno hlavy

---

²¹⁴ Viz NIHON BUDŌKAN. *Budō: the martial ways of Japan*. 1st ed. Tokyo: Nippon Budokan Foundation, ©2009. s. 141.

²¹⁵ Viz FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 107–108.

²¹⁶ Viz OZAWA, Hiroshi. *Kendó: úplný průvodce*. Praha: Argo, 2005. s. 8.

²¹⁷ Viz NIHON BUDŌKAN. *Budō: the martial ways of Japan*. 1st ed. Tokyo: Nippon Budokan Foundation, ©2009. s. 141.

Migi nebo *hidari men* - údery ze strany nad spánky

Kote - údery do zápěstí

Dó - údery do trupu

Cuki - bodnutí do krku.²¹⁸

Utkání trvá pět minut čistého času nebo do rozdělení tří bodů. V případě nerozhodného stavu se nastavují tři minuty, přičemž zápas končí s prvním úspěšným bodem. Úder je uznán za správný jen v případě přítomnosti *zanšin*²¹⁹ a výkřikem zvaným *kiai*.²²⁰ *Kendó* je vysoce ovlivněno zen meditacemi. Jedná se o bezmyšlenkový stav, který je potřebný během boje. Ideální je jednat intuitivně, což je mnohem rychlejší než o každém kroku přemýšlet. Tato meditace se pozitivně odráží i v dalších aspektech života jedince při řešení a rozhodování se v jiných oblastech nebo při problémech, se kterými se musí člověk vypořádat.

---

²¹⁸ WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005. s. 97–98.

²¹⁹ Je stav ostražitě mysli. V *Kendó* je velmi důležitá stoprocentní koncentrace, která nesmí nikdy polevit, neboť takové situace by mohl soupeř snadno využít.

²²⁰ Viz FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 116–119.

Kiai znamená sjednocená energie, nebo také označuje *Ki* (energii) dvou bojovníků ve vzájemném střetu. *Kiai* je také výkřik, jako projev bojového ducha.

14. Kjúdó

Kjúdó se zabývá používáním luku a šípů. Luk a šíp byl vynalezen ve východní Asii, jakožto zbraň na lov v období paleolitu, to je asi 14 000 až 15 000 let př. n. l. V období neolitu, to je asi 5 000 až 6 000 let př. n. l., se stále používal pro lov, ale už také jako zbraň. Užití luku a šípu je nyní označováno jako *kjúdó*. Cesta luku je velmi populární jako sport, při kterém se hodnotí správné provedení z pohledu etikety. *Kjúdó* je praktikováno všemi věkovými kategoriemi jako cesta k osobnímu rozvoji.²²¹

14.1. Historie

Charakteristický japonský luk měří přes dva metry a nebyl nalezen nikde jinde ve světě kromě Japonska. Z období *džómon*, asi 10 000 až 300 př. n. l., a z období *jajoi*, asi 300 př. n. l. až 300 n. l., byla objevena četná naleziště takovýchto luků. Japonský luk je zbraní s velkou estetickou hodnotou a má dlouholetou historii ve využití na slavnostních obřadech a rituálech. Později se stal symbolem mravních ideálů. Japonský luk se stal více než jen nástrojem pro lov nebo válku. Byl považován za posvátný předmět, který symbolizuje moc svého držitele.²²² Luk sehrál velmi podstatnou roli ve 12. století ve válkách mezi klany Minamoto a Taira. I díky vynikajícím lukostřelcům z řad klanu Minamoto nakonec r. 1185 dokázali Tairy porazit. Luk byl součástí výzbroje nejvýše postavených samurajů.²²³

14.2. Principy Kjúdó

Tvar japonského luku je dodnes neobjasněná záležitost. Hovoří se o zrcadlové podobnosti s páteří člověka. To vede vědce k myšlence o vnější i vnitřní rovnováze lukostřelce s lukem, či ilustraci principu *jin* a *jang*.²²⁴ *Kjúdó* je praktikování zenové meditace ve stoje, skrze niž by praktikující měl dosáhnout duchovního probuzení. Praktikování *kjúdó* jen kvůli zasažení terče není hlavním principem. Jde především o vnitřní poznání sama sebe na duchovní úrovni.

---

²²¹ Viz NIHON BUDŌKAN. *Budō: the martial ways of Japan*. 1st ed. Tokyo: Nippon Budokan Foundation, ©2009. s. 157.

²²² Viz taktéž, s. 157.

²²³ Viz FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 125–126.

²²⁴ Viz CLAREMON, Neil. *Zen in motion: lessons from a master archer on breath, posture, and the path of intuition*. Colchester, Vt.: Distributed to the book trade in the U.S. by American International Distribution Corp., c1991. s. 82-84.

„Šípy se v *kjúdó* střílejí v párech, jeden šíp *jin* a druhý *jang*. (...). Vzdálenost od palebného postavení k terči měří 28 metrů, ale střílí se také do terčů na vzdálenost od 50 do 90 metrů. (...). K výstroji patří bílé ponožky *tabi*, tréninkový úbor *keikogi*, přes nějž se obléká kalhotová suknice *hakama*, převázaná pásem *obi*, jehož uzel se liší u mužů a u žen. Ruka táhnoucí šíp má rukavici *jugake*, ženy užívají chránič hrudníku *muneate*.“²²⁵

1. *Ašibumi* - klade důraz na postoj a správnou pozici nohou.
2. *Dozukuri* - správné nastavení horní části těla.
3. *Jugamae* - připravení luku do pohotovostní pozice.
4. *Učiokoši* - zvedání luku nahoru se zasazeným šípem.
5. *Hikiwake* - natahování luku.
6. *Kai* - držení šípu v plném natažení.
7. *Hanare* - vypuštění šípu.
8. *Zanšin* - dotažení do konečného pohybu do konce. Zaujmutí fyzického a duševního postoje po vypuštění šípu.²²⁶ Těchto osm základních pozic se neustále opakuje, dokud se nedosáhne naprosté duševní harmonie.

---

²²⁵ FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001. s. 130–131.

²²⁶ Viz NIHON BUDŌKAN. *Budō: the martial ways of Japan*. 1st ed. Tokyo: Nippon Budokan Foundation, ©2009. s. 167.

Závěr

Na základě této práce jsem dospěl k závěru, že japonská bojová umění od svého vzniku po současnost prošla výraznou proměnou, která byla způsobena i vnějšími vlivy ze zemí, jako jsou Čína, či Korea, nebo i jinými částmi japonské kultury jako například náboženstvím. V této práci jsem se především zaměřil na zmapování vývoje a proměny japonských bojových umění v průběhu dějin. Tato práce měla za cíl objasnit celkový, avšak stručný pohled na tuto neodmyslitelnou část japonské kultury, jakou jsou japonská bojová umění.

Práce je z větší části napsána z historického hlediska, a proto je užitá teoreticko-popisná metoda výzkumu. V první části práce se věnuji vlivu jiných národů i samotné historie Japonska na japonská bojová umění. Tyto vlivy byly nalezeny především v Číně. Co se týká vlivů samotného Japonska, tak bylo při jejich hledání postupováno po jednotlivých historických obdobích. Samostatnou kapitolu jsem věnoval náboženství i filozofickým směrům, které se v Japonsku uchytily, a jejichž prvky zásadně ovlivnily japonská bojová umění. Asi nejvýraznější roli zde zastupovala náboženství šintoismus a zen buddhismus, který se vyvinul z buddhismu. Ve středu práce jsem se snažil zachytit skupiny lidí, kteří byli hlavním jádrem, od kterého se dále odvíjela budoucnost bojových umění. Byli to samurajové, nindžové, ale také úplně první japonské bojové umění v Japonsku, sumó.

Dále jsem nastínil přechod mezi původními bojovými uměními, která primárně sloužila k účelu zabít nepřítele, a bojovými uměními, která známe v jejich současné podobě a to v té, kde hraje hlavní roli úcta, respekt, pokora a další morální hodnoty, které duchovně přispívají k duchovnímu růstu cvičence. Na konec uvádím několik právě těchto relativně nových forem bojových umění. Především objasňuji jejich konkrétní historii a uvádím jejich základní principy, které jsou pro daný typ bojového umění typické.

Abstract

Name of author: Jan Surý

Title: Japanese martial arts

Faculty: Faculty of Philosophy, Department of Asia Studies

The leader: Mgr. Dita Nymburská, Ph.D.

Number of pages: 66

Number of signs: 92093

Number of source and literature: 35

Keywords: martial arts, fight, Japan, war

In this work I write about Japanese martial arts, especially about their development and changes during the centuries. I describe the influence of other countries on the development of Japanese martial arts. I also write about relationship between martial arts and religious, especially zen Buddhism, which has had a big influence to the development of Japanese martial arts. One part of this work writes about samurais and ninjas, because they were very important in the process of forming and creating of all Japanese martial arts. I also describe some of the contemporary martial arts from the aspect of history. The main aim of this work is describing of the development of Japanese martial arts from history to present and show their importance in Japan but outside it too.

Seznam použité literatury

BOTTOMLEY, Ian a Anthony HOPSON. *Arms and armor of the samurai: the history of weaponry in ancient Japan*. 1995 ed. New York, N.Y: Crescent Books, 1994, 192 s. ISBN 978-0517103180.

CLAREMON, Neil. *Zen a lukostřelba: lekce mistra lukostřelby o dechu, držení těla a cestě intuice*. Vyd. 1. Přeložil Antonín Konečný. Bratislava: Cad Press, 1994, 150 s. ISBN 80-85349-42-6.

CRUDELLI, Chris. *Cesta bojovníka: bojová umění a bojové techniky z celého světa*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011, 360 s. ISBN 978-80-204-2248-4.

DAY, Stacey B a Kijoši INOKUČI. *Moudrost samurajů: životní stezka samuraje z kraje Saga*. Vyd. 1. Praha: Trigon, 1998, 134 s. ISBN 80-86159-11-6.

DRAEGER, Donn F a Robert W SMITH. *Asijská bojová umění*. Bratislava: CAD Press, c1995, 219 s. ISBN 80-85349-40-x.

FOJTÍK, Ivan. *Aikidó - cesta harmonie*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993, 108 s. ISBN 80-206-0372-7.

FOJTÍK, Ivan. *Budó: moderní japonská bojová umění*. Vyd. 1. Praha: Naše vojsko, 2001, 191 s., [24] s. obr. příl. ISBN 80-206-0578-9.

FOJTÍK, Ivan. *Duch Budó*. Praha: Naše vojsko, 2006, 273 s., [16] s. obr. příl. ISBN 80-206-0810-9.

FOJTÍK, Ivan. *Japonská bojová umění*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1993, 175 s. ISBN 80-206-0166-x.

FOJTÍK, Ivan. *Tchaj-ti čchüan a Pa tuan t'in: čínská cvičení pro zdraví a dobrou pohodu*. Vyd. 1. knižní. Praha: Naše vojsko, 1996, 110 s. ISBN 80-206-0523-1.

HURNÍK, Zdeněk. *Samurajský meč*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1995, 155, [4] s. barev. obr. příl. ISBN 80-206-0510-x.

KREJČÍ, Richard. *Ó-Sensei Morihei Uešiba: život, osobnost, učení a dílo zakladatele aikidó*. Adamov: Temple, 1999, 171 s. ISBN 80-901641-6-1.

- LEWIS, Peter. *Bojová umění*. Čes. vyd. 1. Praha: Cesty, 1996, 192 s. ISBN 80-7181-095-9.
- MUSASHI, Miyamoto. *Kniha pěti kruhů: Go Rin No Šo*. Bratislava: CAD PRESS, 1988, 176 s. ISBN 80-88969-09-3.
- NAKAYAMA, By Masatoshi a Translated by Herman KAUZ. *Dynamic karate: instruction by the master*. 1st pbk. ed. Tokyo: Kodansha International, 1986, 308 s. ISBN 0870117882.
- NIHON BUDŌKAN. *Budō: the martial ways of Japan*. 1st ed. Tokyo: Nippon Budokan Foundation, ©2009. 335 s.
- OZAWA, Hiroshi. *Kendō: úplný průvodce*. Praha: Argo, 2005, 193 s. ISBN 80-7203-646-7.
- PAGE, Jason. *Boj*. 1. vyd. Praha: Egmont ČR, 2000, 32 s.
- POKORNÝ, Luboš. *Budó & ninpó: magokoro : základy obrany*. Praha: Luboš Pokorný, 2007, 235 s. ISBN 978-80-239-8916-8.
- PROCHÁZKA, Martin. *Džú džutsu: Ju jutsu : zančin budó*. Adamov: Temple, 2003, 145 s. ISBN 80-86719-01-4.
- RATTI, Oscar a Adele WESTBROOK. *Tajemství samurajů: přehledný výklad o bojových uměních feudálního Japonska*. Praha: Fighters publications, c2002, 485 s. ISBN 80-903079-1-4.
- REISCHAUER, Edwin O a Albert M CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: NLN-Nakladatelství lidové noviny, 2000, 441 s. ISBN 80-7106-391-6.
- SAOTOME, Mitsugi a Oscar RATTI. *The principles of Aikido: an illustrated introduction*. 1st ed. New York: Distributed by Random House, [1970], 223 s. ISBN 978-0877734093.
- SENSEI, Jay. *Tygrí svitek nindžů z Koga*. Praha: Fighters Publications, 2004, 81 s. ISBN 80-903079-3-0.

SÓHÓ, Takuan. *Cesta zenu: Cesta meče*. 1. vyd. Bratislava: CAD PRESS, 1993, 184 s. ISBN 80-85349-31-0.

STEVENS, John. *Invincible warrior: an illustrated biography of Morihei Ueshiba, founder of Aikido*. 1st pbk. ed. Boston: Shambhala, 1999, 272 s. ISBN 978-1570623943.

ŠEBEJ, František. *Karate kata*. Bratislava: Timy, 2000, 160 s. ISBN 80-88799-94-5.

ŠIGESUKE, Taira. *Bušidó: cesta samuraje*. Adamov: Temple, 2002, 94 s. ISBN 80-901641-8-8.

TŌHEI, Kōichi. *KI v každodenním životě: základní principy jednoty ducha a těla*. Vyd. 1. Olomouc: Votobia, 1996, 157 s. ISBN 80-7198-133-8.

TURNBULL, Stephen R. *Ninja: the true story of Japan's secret warrior cult*. New York, N.Y.: Distributed in the United States by Sterling Pub., 1992, 160 p. ISBN 1853141178.

TURNBULL, Stephen R. *Samuraj: svět válečníka*. Praha: Fighters Publications, 2006, 224 s. ISBN 80-86977-09-9.

UESHIBA, By Kisshomaru a Under the direction of Morihei UESHIBA. *Aikido: an illustrated biography of Morihei Ueshiba, founder of Aikido*. 4. print. Tokyo: Hozansha Publications, 1985, 190 s. ISBN 978-0-87040-629-4.

VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1986, 603 s.

WEINMANN, Wolfgang. *Lexikon bojových sportů: od aikida k zenu*. Praha: Naše vojsko, 2005, 157 s. ISBN 80-206-0710-2.

WESTBROOK, Adele a Oscar RATTI. *Aikido and the dynamic sphere: an illustrated introduction*. [1st ed.]. Rutland, Vt.: C. E. Tuttle Co, [1970], 375 s. ISBN 978-0804832847.